

Arbejdsløsheden og Arbejdstidens Nedsættelse.

Bearbejdet af O. Bertolt

Oplysningsforbundet har 1932 udsendt i Særtryk til Brug i Studiekredse Prof. Dr. polit. F. Zeuthens Afhandling »Arbejdsløsheden, Aarsager og Midler«, hvori gives en Oversigt over Arbejdsløshedsspørgsmaalet i Sammenhæng. Selv om bl. a. Valutareguleringen og andre af Regering og Rigsdag gennemførte Foranstaltninger for nogle Fags Vedkommende i den forløbne Tid har bragt øget Beskæftigelse hos os og Arbejdsløsheden iøvrigt internationalt viser en vigende Tendens (se Arbejdsbureauets Beretning nedenfor), maa det siges stadig at være Samfundsspørgsmaalet over alle andre: Hvordan kommer man den store Arbejdsløshed til Livs? Og mere og mere stilles Svaret Ved Arbejdstidens Nedsættelse frem i Centrum. Der knytter sig imidlertid til en saadan Foranstaltning, naar dens Maal — formindsket Arbejdsløshed — skal fastholdes, en hel Række Omstændigheder, som man først kan overskue Rækkevidden af efter et nærmere Studium, og det maa tilraades, at man søger at sætte sig ind i de Overvejelser og Argumenter, der har været fremført, hvor dette Spørgsmaal hidtil har været rejst og undersøgt. Til Brug ved et saadant Arbejde aftrykkes her nogle Oplysninger og Dokumenter af væsentlig Interesse, medens der henvises til andre, som vil kunne skaffes gennem Bibliotekerne. Først nogle statistiske Oversigter:

Arbejdsløsheden i de enkelte Maaneder af 1933.

Antal arbejdsløse ved Maanedens Udgang			Arbejdsløshedsprocent			Antal tabte Arbejdsdage i Løbet af Md. *)			Tabte Arb.dage pr. Arbejder		
Hovedstaden	Provinser	Hele Landet	Hovedstaden	Provinser	Hele Landet	Hovedstaden	Provinser	Hele Landet	Hovedstaden	Provinser	Hele Landet

Januar	46,29	95,06	141,35	33,8	50,6	43,5	1,236	2,407	3,643	9,0	12,	11,
Februar	2	2	4	33,5	49,8	42,9	1,113	2,244	3,357	8,1	8	2
Marts	48,24	93,89	140,13	29,4	39,8	35,4	1,196	2,381	3,577	8,6	11,	10,
April	4	0	4	25,6	30,8	28,6	865	1,524	2,389	6,3	9	3
Maj	40,65	76,10	116,76	23,0	25,3	24,3	850	1,331	2,181	6,1	12,	10,
Juni	9	3	2	20,5	22,8	21,9	758	1,133	1,891	5,4	4	8
Juli	35,88	59,81	95,692	20,3	22,8	21,7	795	1,163	1,958	5,6	7,9	7,2
August	0	2	81,535	20,0	22,4	21,4	781	1,189	1,970	5,5	6,8	6,5
Sept.	32,10	49,42	73,542	19,2	22,2	20,9	743	1,167	1,910	5,2	5,8	5,6
Okt.	7	8	73,338	19,9	25,5	23,2	752	1,254	2,006	5,2	5,9	5,8
Nov.	28,75	44,78	72,559	21,4	28,8	25,7	797	1,476	2,273	5,5	6,0	5,8
Dec.	6	6	72,017	28,3	44,0	37,5	886	1,796	2,682	6,1	5,8	5,5
	28,68	44,65	80,565								6,2	5,8
	7	1	89,948								7,2	6,5
	28,44	44,11	131,93								8,7	7,6
	0	9	0									
	27,61	44,39										
	9	8										
	28,92	51,64										
	0	5										
	31,13	58,81										
	2	6										
	41,38	90,54										
	7	3										
Hele Aaret	34,67	62,77	97,448	24,5	31,9	28,8	10,77	19,06	29,83	76,	97,	88,
	7	1					2	5	7	5	4	6

— *) 1000 Dage.

Arbejdsløsheden indenfor de enkelte Fag.

Fag	Antal Arb. pr. Juni 1934	Arbejdsløshedspro- centen ved Udgangen af:			
		Ju ni 1 9 3 4 i %	M j 1 9 3 4 i %	Juni 193 i %	Maj 193 i %
Bageri- og Konditoriarb.	4,931	26,7	33,2	34,0	36,9
Sukkervare-, Chocolate og Biscuitarbejdere	1,653	17,5	16,1	20,0	15,9
Bryggeriarbejdere m. fl.	6,224	2,9	3,4	3,2	6,5
Slagteriarbejdere	8,394	18,2	19,3	12,1	13,2
Tobaksarbejdere	8,417	16,6	18,9	20,6	27,6
Tekstilarbejdere	13,327	8,3	5,9	6,5	6,7
Skræddere	11,892	10,5	6,5	9,9	4,0
Hatte- og Buntmagere	1,430	20,1	23,6	24,0	21,9
Skotøjsarbejdere	4,720	18,1	20,4	15,4	14,6
Murere	9,289	2,2	5,4	11,4	15,2
Hustømrere	8,538	5,8	9,0	17,4	22,8
Snedkere	9,317	20,3	21,4	36,7	35,7
Malere	6,895	7,7	4,4	18,2	12,7
Sadelmagere og Tapetserere	2,095	18,5	10,0	31,7	20,3
Træindustriarbejdere	4,933	11,2	11,5	20,7	24,5
Karetmagere	1,136	16,4	14,4	23,2	26,2
Keramikere	1,429	3,6	3,8	6,3	7,9
Guld- Sølv- og Elektropletarbejdere	1,219	21,5	20,9	34,9	35,8
Blikkenslagere	2,163	13,6	15,4	25,6	25,5
Smede- og Maskinarbejdere	31,812	18,0	20,0	31,2	33,3
Formere	2,072	17,4	19,6	33,5	38,9
Elektrikere	2,976	23,9	23,1	31,2	33,3
Papirindustriarbejdere	1,589	1,8	2,0	2,6	2,6
Bogbindere	4,087	17,0	13,7	20,1	18,9
Typografer	6,376	13,0	14,2	16,3	18,6
Handels- og Kontormedhjælpere	20,927	8,9	9,8	12,7	14,2
Dansk Arbejdsmandsforbund m.v.	116,989	20,1	22,2	25,3	28,9
Murearbejdsmænd i København	1,860	15,4	23,0	19,8	29,0
Landarbejdere	27,300	14,2	13,8	27,2	34,2
Sømænd	4,135	25,2	30,3	27,7	32,0
Søfyrbødere	2,450	27,5	35,7	32,0	36,2
Kedel- og Maskinpassere	2,318	4,7	6,5	8,0	9,1
Kvindeligt Arbejderforbund	12,733	13,9	17,3	17,8	20,6
Andre Fag	26,236	11,2	12,9	18,8	20,2
I alt	371,862	15,5	16,8	21,9	24,3

Og indenfor fire Erhvervsgrupper.

Arbejdsløsheds- procenten ved Udgangen af:	Juli 1934') pCt.	Juni 1934 pCt.	Maj 1934 pCt.	Juli 1933 pCt.	Juni 1933 pCt.	Maj 1933 pCt.
Hovedstaden : Bygnings- og Møbelindustri	11,0	13,4	13,8	20,7	22,9	26,2
Anden Industri mv.	15,0	15,2	16,3	21,2	21,1	22,9
Handel	8,7	8,7	9,8	10,3	11,0	12,4
Arbejdsmænd	16,0	17,1	19,5	20,5	20,5	24,2
I alt	14,5	15,1	16,5	20,3	20,5	23,0
Provinsen : Bygnings- og Møbelindustri	8,8	8,3	9,6	22,3	22,5	21,0
Anden Industri mv.	14,8 8,2	14,0	15,2	18,3	18,6	19,8
Handel	8,2	8,7	9,3	12,2	13,0	14,3
Arbejdsmænd	20,0	19,4	20,8	27,6	27,4	31,8
I alt	16,3	15,7	16,9	22,8	22,8	25,3
Hele landet	15,6	15,5	16,8	21,7	21,9	24,3

Arbejdsløshedsprocenterne siden 1929.

Samtlige Fag:	1934	1933	1932	1931	1930	1929
Januar	34,4	43,5	24,1	24,2	19,9	27,7
Februar	31,3	42,9	15,9	24,5	20,5	29,7
Marts	28,4	35,4	35,8	22,1	15,3	21,8
April	21,6	28,6	27,7	15,3	11,6	10,8
Maj	16,8	24,3	24,8	12,3	9,4	10,8
Juni	15,5	21,9	24,9	11,3	8,7	10,0
Juli	15,3	21,7	28,7	11,8	9,3	9,6
August	15,5	21,4	29,2	11,8	9,0	9,1
September	16,9')	20,9	29,6	12,1	9,0	8,7

Oktober		23,2	31,8	15,8	11,4	10,1
November		25,7	35 1	22,1	15,5	13,0
December		37,5	42,8	32,2	25 1	22,4

¹⁾ Foreløbige Tal.

Fremme af Beskæftigelsen 1930-1935.

Eksportkredit		70	Mill. Kr.
Loven om Vejmillionerne		ca. 80	
Yderligere Bevilling 1933/34	16 Mill. Kr.	ca. 22	
Yderligere Bevilling 1934/35	12 Mill. Kr.	ca. 16	
Direkte Statsarbejder		Ca. 190	
Nærtrafikkens Elektrificering		Ca. 17,5	
Privatbaners Modernisering		Ca. 11,5	
Storstrømsbro		Ca. 36,0	
Oddesundbro		Ca. 5,7	
Boligbyggeri		Ca. 30,0	
Udlaan til Kommuner		Ca. 32,0	
Grundforbedringsarbejder		Ca. 12,0	
		522,7	

Oversigten viser, at der ved direkte Statsbevillinger paa Regeringens Initiativ er sat over ½ Milliard Kr. ind med Henblik paa at skaffe øget Beskæftigelse. Titusinder af Hjem — Arbejdere, Haandværksmestre og Handlende over hele Landet — har faaet Arbejde og Fortjeneste derigennem.

Hertil maa føjes Sikringen af Sukkerfabrikationen, der berørte 8000 Landbrugere, 10,000 Landarbejdere, 5000 Arbejdere paa Fabrikkerne under Sukkerkampagnen og ca. 2000 faste Arbejdere og Funktionærer paa Fabrikkerne. Og sidst, men ikke mindst, Valutacentralens Betydning for Industriens Beskæftigelse.

Produktionsindeks og Beskæftigelsesantal.

Bevægelserne i Produktionens og Beskæftigelsens Omfang træder anskueligt frem i et Produktionsindeks og et Beskæftigelsestal, som Statistisk Departement fra 1. Jan. 1934 har begyndt at udregne og offentliggøre. Nærmere Redegørelse for Beregningsmaaden og Resultatets Fremkomst kan læses i Stat. Efterretninger, 26. Aarg. Nr. 22 for 25. Juni 1934.

Her skal aftrykkes de sidst fremkomne Tal:

Produktionsindeks for Industrien.

	Næring s- middel - industr i	Tekstil- industr i	Beklæ d- nings- industri	Læder- industri	Træ- industr i	Sten-, Ler-og Glasind .	Jærn- og Metalin d.	Grafi sk og tekn. - kemi sk Ind	I alt
1931	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1932	107	109	10?	101	77	71	74	QQ	91
1933	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1934									
Januar ¹⁾	93	138	117	158	94	68	81	104	95
Februar	105	151	120	161	97	92	84	106	103
Marts	110	152	125	142	100	101	88	108	107
April	112	152	128	157	105	106	92	110	110
Maj	117	154	128	163	108	115	98	110	114
Juni	119	150	119	152	116	115	99	109	113
Juli	119	149	117	152	170	119	100	107	114

Tallene for Januar Maaned er usikre.

Beskæffigelsestal for Industrien.

Antal Arbejdstimer pr. Arbejdsdag (i 1000).

	Næring smidde l industr i	Tekstil- - inddust ri	Beklæ dnings - industr i	Læder- industr i	Træ- industr i	Sten-, Ler- og Glasin dustri	Jærn- og Metal- industr i	Papir- og Gra- fisk Industr i	Kemisk - teknisk Industr i	I alt
1931	716	77	86	30	51	78	289	89	46	962
1932	212	85	90	31	43	55	230	90	45	881
1933	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1934										
Januar . . .	186	105	89	33	53	52	247	92	50	907
Februar . .	194	119	97	38	54	54	259	91	53	959
Marts	198	120	103	36	56	59	269	94	54	989
April	196	128	107	33	59	75	279	95	55	1027
Maj	215	128	108	37	64	102	309	97	57	1117
Juni	218	122	95	34	66	106	307	97	56	1101

Juli	224	119	91	33	69	107	309	97	55	1104
------------	-----	-----	----	----	----	-----	-----	----	----	------

Verdensarbejdsløsheden.

Hvert Kvartal offentliggør Det internationale Arbejdsbureau i Genève en Oversigt over Arbejdsløshedssituationen i de forskellige Lande. De sidste Oversigter har klart dokumenteret, at Arbejdsløsheden er dalende og Beskæftigelsesgraden i Stigen. I sidste Oversigt hedder det saaledes: (Industrial and Labour Information for 2. Juli 1934): »Hvis man sammenligner Tallene for den sidste Maaned, om hvilken der for hvert enkelt Land foreligger Statistik, med Tallene for de tolv foregaaende Maaneder, hvorunder man borteleminerer Aarstidens Indflydelse, vil man se, at Arbejdsløsheden er lavere i praktisk talt alle Lande, idet de eneste Undtagelser er Bulgarien, Frankrig, Den irske Frisat, Polen og Portugal. — Den største Forøgelse i Beskæftigelsesgraden viser De forenede Stater, Tyskland, Kanada, Estland og Sydafrika. Betydelig Fremgang viser ogsaa Storbritannien, Japan, Letland og Serige.« Der advares dog mod at drage for vidtgaaende Slutninger af de ledsagende Tal eller mod umiddelbare Sammenligninger fra Land til Land, da Grundlaget for Statistikken er indbyrdes afvigende.

Ungdomsarbejdsløsheden.

Det synes, som om de unge Arbejdere i særlig Grad rammes af Arbejdsløsheden, og i hvert Fald frembyder Arbejdsløsheden en særlig Fare for de unge, som i højere Grad sjæleligt og legemligt præges af Lediggangens Byrde. Derfor har ogsaa Ungdomsarbejdsløsheden hos os som i andre Lande været Genstand for særlige Overvejelser og Anledningen til Iværksættelse af særlige Foranstaltninger fra Samfundets Side. Det internationale Arbejdsbureau har undersøgt Arbejdsløshedens Fordeling paa de forskellige Aldersklasser og er kommen til det Resultat, at af arbejdsløse under 25 Aar havde Danmark i 1933 28,0 pCt, Tyskland i 1933 26,1 pCt, Finland i 1933 33,3 pCt, England i 1930 31,4 pCt, Italien i 1932 41,5 pCt., Norge i 1933 27 pCt., Sverige i 1933 33 pCt, Schweiz i 1933 20 pCt, Czekoslovakiet i 1932 24,6 pCt, Ungarn i 1930 42 pCt, U. S. A. i 1930 28,5 pCt.

K. Vedel-Petersen har paa Grundlag af Tilmeldingerne til de københavnske Arbejdsløshedskasseafdelinger foretaget en Undersøgelse af de arbejdsløses Alder i København (Socialt Tidsskrift, Februar 1934). Den viser, at Aldersklassen mellem 30—50 Aar blandt Arbejdsmænd er forholdsvis mindst ramt af Arbejdsløsheden, mens baade de yngre og de ældre Aldersklasser har forholdsvis flere ledige. Dog er Forskellene kun smaa. Derimod viser Aldersfordelingen for de uorganiserede hjælpekasseunderstøttede en stærk Forskydning nedefter, idet det her er de ganske unge, der er ledige og understøttede. Ikke mindre end næsten % af de uorganiserede understøttede Mænd og 1/3 af de uorganiserede understøttede Kvinder var 24 Aar eller derunder.

Tallene for de faglærte Smede- og Maskinarbejdere viser en betydelig Forskel mellem Aldersklasserne; blandt de helt unge er ca. Halvdelen ledige, medens Aldersklasserne 30—49 Aar kun har en Fjerdedel ledige. Fra 50 Aars Alderen stiger Ledigheden paany og naar i 60erne igen op mod Halvdelen af Aldersklassens Medlemstal. Medens der blandt Arbejdsmændenes godt 10,000 ledige kun var ca. 11 pCt., der var 24 Aar eller derunder, var blandt de faglærte Metalarbejdere 31 pCt. i denne Alder — formentlig et Udtryk for, at den lidt ældre faglærte Arbejder foretrakkes for den uerfarne lige udlærte, medens den unge Arbejdsmand har omtrent lige Chancer overfor den ældre Kollega. Men dertil kommer saa Adgangen til Kassen, der i den faglærte Kasse til en vis Grad foregaar automatisk, idet Lærlinge allerede kan indmeldes i 17 Aars Alderen for straks ved det fyldte 18. Aar at kunne indtræde med fulde Medlemsrettigheder (Understøttelsesret).

Paa Grundlag af de indsamlede Oplysninger kan man skønne, at der af den københavnske mandlige Befolkning i Alderen 18—19 Aar er ca. 16—18 pCt. ledige, i Alderen 20—24 og 25—29 Aar er ca. 25—28 pCt. ledige, medens de følgende 3 Aldersklasser har ca. 18 pCt. ledige i hver Klasse.

Loven om Tilskud i Anledning af Ungdomsarbejdsløshed.

Efter Drøftelser og nærmere Udformning i Arbejdsløshedsraadet i Foraaret 1933 fremsatte

Socialministeren i Rigsdagen et Forslag til Lov om Tilskud i Anledning af Ungdomsarbejdsløsheden. Loven blev vedtaget 20. Maj 1933. Ved Lov af 27. Marts 1934 er denne Lov blevet ændret og forlænget til 31. Marts 1935. Denne Lov skaber Mulighed for, at Kommuner, Foreninger (derunder Fagforeninger) eller andre egnede Organer, der ønsker at skaffe unge arbejdsløse Beskæftigelse til Modvirkning af den Forringelse af Arbejdsevnen og Arbejdslysten, der er forbundet med langvarig Arbejdsløshed, og som sker paa en af Socialministeren godkendt Maade, kan opnaa Statsstøtte til Gennemførelse heraf. Det hedder endvidere i Loven, at det er en Forudsætning, at Beskæftigelsen bestaar i en passende Blanding af legemligt Arbejde, Undervisning og Sport, saa længe de arbejdsløse deltager i de paagældende Foranstaltninger, skal de have Kost og Logi ved Kommunen eller vedkommende Forening, der har paataget sig Arbejdet. Igennem Loven har Staten stillet et Beløb til Raadighed af 3 Mill. Kr., der som Tilskud kan ydes de Kommuner eller Foreninger, som iværksætter de ovennævnte Foranstaltninger. Tilskudet til den enkelte Deltager maa ikke overstige Kr. 2,50 pr. Dag.

Loven har hidtil været udnyttet i alt for ringe Udstrækning. Der kan og bør paa det af Loven skabte økonomiske Grundlag tages et Arbejde op for at beskæftige de arbejdsløse unge, samtidig med, at de deltager i nyttig Undervisning. Af praktisk Arbejde, som kan iværksættes, kan nævnes: 1. Indretning af Ferie- og Rekreatiøshjem. 2. Anlæggelse af Lejrpladser og Strandpladser, som Samlingssted for Ungdommen. Indretning af Vandrehæbger. 3. Anlæggelse af Sports- og Idrætspladser, Fribade og Soppepladser for Børn, Friluftssvømmebassiner for Voksne. 4. Anlæggelse af Kælkebaner, Skøjtebaner og Kultivering af Lystskove. 5. Oprettelse af provisoriske Værksteder til Istandsættelse af de arbejdsløses Tøj og Bohave. 6. Oprettelse af Ungdomshaver (i Lighed med Skolehaverne).

Til Undervisningen er der i alle Kommuner Mulighed for at skaffe Lærere.

Der maa iøvrigt henvises til Loven selv og til Socialministeriets Cirkulære af 16. April 1934, der nærmere gør Rede for 1) af hvem Foranstaltningerne kan iværksættes, 2) Arten af Beskæftigelsen og Kredsen af beskæftigede, 3) de arbejdsløses Stilling under Deltagelse i Beskæftigelsen, 4) Statstilskudets Beregning og Udbetaling etc. Iøvrigt findes der oplysende Redegørelser for Spørgsmaalet bl. a. i Chr. Christiansens Artikel: »Ungdomsarbejdsløsheden« i »Arbejderen«, 30. Aarg., Nr. 9, for 15. November 1933, i Chr. Jensens Artikel: »Kommunerne og Ungdomsarbejdsløsheden« i »Socialisten« for Juli—August 1934, og af K. K. Steincke og Holmer Christensen i »Kulturfronten« for Marts 1934.

Kampen mod Arbejdsløsheden.

I den tidligere nævnte Afhandling: »Arbejdsløsheden, Aarsager og Midler«, gaar Professor Zeuthen nærmere ind paa en Undersøgelse af de forskellige Muligheder for Arbejdsløshedens Formindskelse, I Grundbogen »Fagforeningskundskab« (Sidste Udgave bl. a. Side 194—200) gives en Oversigt over de Problemer, Arbejdsløsheden stiller Fagbevægelsen overfor. I »Socialdemokratiske Noter« vil man kunne følge Arbejdet paa Rigsdagen for ved Lovgivningsforanstaltninger dels at tilvejebringe øget Beskæftigelse, dels at komme de af Arbejdsløsheden ramte økonomisk til Hjælp. En herhenhørende teoretisk Undersøgelse er Jørgen S. Dich: »Offentlige Arbejder som Middel mod Arbejdsløsheden« i Nationaløkonomisk Tids-skift, 3. Hefte, 1934. I »Socialreformen med Noter, udgivet af Socialministeriet«, 1933, findes Loven af 20. Maj 1933 om Arbejdsanvisning og Arbejdsløshedsforsikring m. m. udførligt kommenteret. (Side 313—46.) Og i »Socialreformen i korte Træk« (Hjemmets Bibliotek, København 1934) har Hovedkasserer A. Johansen (Side 291 — 339) paa en yderst instruktiv Maade gjort Rede for denne Lov, dens Virkemaade og dens Virkninger. Her skal indskydes en talmæssig Oversigt, der giver et Begreb om Omfanget af den ekstra Hjælp, der er lykkedes Socialdemokratiet paa Rigsdagen at faa fremskaffet til de arbejdsløse i de sidste 3 Aar:

Den ekstraordinære Arbejdsløshedshjælp siden Oktober 1931.

	Mill.
Lov af 19/10 1931	15,7
Lov Nr. 180 af 23/6 1932	20,0

Lov Nr. 181 af 23/6 1932	33,0
Lov af 8/2 1933 (Vinterhjælpen)	15,6
Lov af 30/4 1933 (Sommerhjælpen)	10,0
Lov af af Decbr. 1933 formentlig	14,0
I alt	108,3
Etableringstilskud ved Oprettelse af Krisekasser	7,0
Eftergivelse af Laan til Arbejdsløshedskasser	1,5
I alt	116,8
Dertil:	
Oksekød til Vinterhjælpen	1,2
Oksekød til Sommerhjælpen	3,1
Oksekød iflg. Lov af Decbr. 1933	4,0
Margarine iflg. Lov af Decbr. 1933	5,0
I alt	13,3
I alt siden Oktober 1931 i ekstra Hjælp ud over den ordinære Forsikring	130

I denne Materialesamling omhandlende Spørgsmaalet Arbejderne og Krisen er det naturligt ud af det store Komplex af Problemer, som Arbejdsløsheden rejser, at fremdrage det Spørgsmaal, som vist enhver Undersøgelse vil havne i: Arbejdsløshedens Formindskelse ved Forkortelse af Arbejdstiden. Der findes allerede herom en omfattende Litteratur. I »Fagfor- eningskundskab« findes dels i den historiske Udredning, dels i Afsnittet »Kampen om Arbejdstiden« (Side I 76— 84) en Omtale af den hidtidige Udvikling. Kampen om 8- Timersdagen er afsluttet. Kravet er nu 40 Timers Arbejdsugen — i hvert Fald som en Etape paa Vejen til en endnu kortere Arbejdsuge.

40-Timers Ugen i Genève.

Dette Krav er oprindeligt rejst af den internationale Fagbevægelse. Og det har fra første Begyndelse været klart, at man her ikke stod overfor et blot Arbejdstids-problem, men ogsaa overfor et Lønspørgsmaal, for saa vidt som Striden i Hovedsagen vil dreje sig om, paa hvis Bekostning — Arbejdernes eller Arbejdsgivernes — en Nedsættelse af Arbejdstiden skal foretages. Den Tanke at søge dette Spørgsmaal løst ved en international Ordning laa lige for Haanden, og den Instans, som her ganske naturligt maatte komme i Betragtning for Udarbejdelse og Vedtagelse af en saadan international Overenskomst, er Det internationale Arbejdsbureau i Genève.

Allerede i Efteraaret 1931 havde Arbejdergruppen i Arbejdsbureauets Styrelsesraad stillet Forslag om at sætte Spørgsmaalet om 40 Timers Ugen paa Dagsordenen for den i 1932 stedfindende internationale Arbejdskonference. Dette Forslag blev dog forkastet, men senere taget op paany, og efter forskellige Drøftelser i Styrelsesraadet, og efter at dette i Princippet havde tiltraadt Tanken om »Indførelse af 40 Timers Ugen med Sikring af en forsvarlig Løn«, indkaldtes i Januar 1933 en særlig teknisk Konference, udelukkende til Behandling af Arbejdstidsspørgsmaalet. Denne Konference vedtog en Udtalelse, der giver Udtryk for, at Arbejdstidsforkortelse er et af de Midler, der kan bidrage til Formindskelse af Arbejdsløsheden. Den besluttede derfor, at Spørgsmaalet skulde gøres til Genstand for nærmere Behandling med det Formaal at tilvejebringe en Overenskomst, hvis Gennemførelse skal formes saaledes, at Arbejdernes Levestandard ikke forringes. I Henhold hertil drøftede saa den internationale Arbejdskonference i 1933 en af Bureauet udarbejdet Beretning, som skulde danne Grundlaget for en senere Konvention. Man opnaaede paa denne Konference ikke Enighed om et Konventionsforslag, men vedtog at indhente nærmere Oplysninger hos Medlemsstaternes Regeringer og foretage den anden og endelige Behandling paa Arbejdskonferencen 1934. Arbejdskonferencen 1934, som aabnedes den 4. Juni, fik forelagt en af Bureauet udarbejdet Beretning om det siden sidste Konference udsendte Spørgeskema og Regeringernes Svar.

Heraf fremgaar, at Regeringernes store Flertal udtalte sig for Vedtagelse af internationale Bestemmelser, der skal regulere den almindelige Forkortelse af Arbejdstiden. Derimod bestaar der Meningsforskel angaaende Formen for en saadan Ordning, ligesom adskillige Regeringer erklærede, at de kun under visse nærmere betegnede Forudsætninger kunde tilslutte sig en international Overenskomst. Desuden fremsatte de en Række Særønsker, de krævede opfyldt. Som man ser, drejede det sig ved Regeringernes Svar kun om mere eller mindre uforbindtlige Sympatierklæringer til Gunst for en Arbejdstidsforkortelse, og kun 5 Lande, nemlig Bulgarien, Chile, Danmark, Grækenland og Spanien, udtalte deres ubetingede Tilslutning til Vedtagelse af en Konvention. Med Hensyn til det Spørgsmaal, om en saadan Konvention ogsaa skulde indeholde Bestemmelser om Lønkomensation eller Arbejdernes Levestandard som Helhed, var de fleste Regeringer Modstandere af en saadan Bestemmelse. Meningerne var ogsaa stærkt delte med Hensyn til det Spørgsmaal, om der skulde vedtages en Konvention gældende for hele Industrien eller flere Konventioner for de enkelte Industrigrupper. De fleste Regeringer syntes at foretrække 3 Konventioner, henholdsvis for Industrien, Handelsvirksomheder og Kulindustrien, ligesom talrige Regeringer udtalte sig for, at Konventionen eller Konventionerne ikke skulde omfatte Smaa virksomhederne.

Regeringernes uforbindtlige Svar lod formode, at det paa Konferencen vilde være vanskeligt at naa en Forstaaelse om Arbejdstidsspørgsmaalet, navnlig i Betragtning af den Kendsgerning, at Regeringsrepræsentanternes Stilling er afgørende for Konferencens Beslutninger, at Fagorganisationerne i de forskellige Lande har fremsat ganske bestemte og mere vidtgaaende Krav, som Konferencens Arbejderrepræsentanter selvfølgelig gik ind for, og at det i Forvejen stod fast, at Arbejdsgiverrepræsentanterne vilde modsætte sig enhver Form for Arbejdstidsforkortelse.

Forretningsgangen paa den internationale Arbejdskonference er saaledes, at de forskellige Punkter paa Dagsordenen og de hertil foreliggende Beretninger og Forslag henvises til Behandling i de paagældende Kommissioner. Arbejdsgivergruppen foreslog herved, at de af Bureauet udarbejdede 2 Konventionsforslag, hvoraf det ene skulde gælde for de egentlige Industriarbejdere og det andet for Handels- og Kontormedhjælpere, samt den af Bureauet foreslaaede Henstilling, der betonedede, at der burde træffes Foranstaltninger for at forhindre, at Arbejdernes almindelige Levestandard forringes gennem Arbejdstidens Forkortelse, slet ikke skulde henvises til Behandling i en Kommission, det vil med andre Ord sige, at Konferencen ikke skulde behandle Sagen. Dette Forslag forkastedes dog med 71 mod 22 Stemmer. Arbejdsgiverne erklærede derefter, at de ikke ønskede at deltage i Kommissionens Forhandlinger, saaledes at denne kun kom til at bestaa af Regerings- og Arbejderrepræsentanter.

Arbejdsgivergruppens Ordfører, Danskeren Ørsted, motiverede Arbejdsgivernes Holdning med de sædvanlige Arbejdsgiverargumenter, hvorefter Forslagets Gennemførelse vilde betyde forøgede Produktionsomkostninger, stigende Varepriser, svækket Købeevne og dermed endnu større Arbejdsløshed. Arbejdergruppens Ordførere, Jouhaux og Hayday, havde let ved at gendrive disse Paastande og erindrede i denne Forbindelse om Arbejdsgivernes Stilling paa Arbejdskonferencen 1919 i Washington, hvor de ligeledes havde profeteret et økonomisk Sammenbrud i Tilfælde af 48 Timers sugens Indførelse. De fremhævede, at Arbejdsgiverne ræsonnerede, som om den økonomiske Tilstand ikke lod noget tilbage at ønske, og som det var ganske normalt, at Millioner af Mennesker for altid skulde være uden Beskæftigelse. At Arbejdstidsforkortelse ikke betyder en Katastrofe for Erhvervslivet, viste forøvrigt den amerikanske Observatørs Redegørelse for Kriseforanstaltningerne i sit Land, hvoraf det fremgik, at Arbejdstiden i U. S. A. gennemsnitlig ligger under 40 Timer ugentlig.

Kommissionen drøftede og aflagde saa Beretning til Konferencen om Bureauets Forslag til Konventioner og Henstilling. Da denne Beretning kom til Behandling paa Konferencen, skete imidlertid dette, at ved Afstemningen om Konventionens Artikel 1 det i Vedtægterne fastsatte Antal Delegerede ikke deltog i Afstemningen, saaledes at Konferencen ikke var beslutningsdygtig og Forslaget dermed bortfalden. Ikke blot Arbejdsgiverrepræsentanterne, men tillige de fleste Regeringsrepræsentanter undlod at stemme. Arbejdergruppen koncentrerede nu sine Bestræbelser for at forhindre, at Arbejdstidsspørgsmaalet blev helt begravet. Langvarige Forhandlinger mellem de enkelte Grupper resulterede omsider i Vedtagelse af en af en Række Regeringsrepræsentanter foreslaaet Resolution, der gaar ud paa,

at Arbejdsbureauets Styrelsesraad skal arbejde videre med Sagen og sætte Spørgsmaalet om Arbejdstidsforkortelse paa Dagsordenen for næste internationale Arbejdskonference i 1935. Denne Resolution vedtoges med 65 mod 35 Stemmer.

Det er altsaa Regeringsrepræsentanterne, der har svigtet denne Sag, og trods en paastaet Sympati for Tanken om international Arbejdstidsforkortelse ikke har turdet gøre Skridtet fuldt ud. Dermed er dog dette Problem ikke bragt ud af Verden. Den tekniske Udvikling og den økonomiske Krise fordrer en Løsning af dette som af andre vigtige Spørgsmaal. Hvert Land maa nu foreløbig gaa sine egne Veje, og det bør være Fagorganisationernes Opgave hver i sit Land at medvirke til en Løsning, der er i Arbejderklassens Interesse.

Om de herhenhørende Spørgsmaal kan henvises til enkelte Afhandlinger og Artikler, saaledes: Jens Warming: »Kortere Arbejdstid som Middel mod Arbejdsløshed« i »Socialt Tidsskrift« for Juni 1932; Erik Dreyer : »International Nedsættelse af Arbejdstiden« i »Socialt Tidsskrift« for Februar 1933; R. Lassen: »40 Timers Arbejdsuge — Lørdagen fri?« i »Socialt Tidsskrift« Juli—August 1933; Erik Dreyer: »40 Timers Arbejdsugen« i »Samfundets Krav«, September 1933; K. K. Steincke: »Arbejdstidens Forkortelse«, og Otto Jensen: »Fyrretimersugen«, begge i »Socialisten«, Januar 1933.

Sagens Udvikling i Danmark,

Paa De samvirkende Fagforbunds Repræsentantskabsmøde den 19. og 20. Maj 1932 drøftedes Spørgsmaalet Arbejdstidsforkortelse, og især rejstes Kravet om, at der ved Forbud mod Overarbejde og Dobbeltbeskæftigelse skaffedes Beskæftigelse til en Del af de ledige Hænder. Med alle Stemmer mod 16 vedtoges paa Mødet følgende Resolution:

»Den herskende svære økonomiske Krise, der særlig giver sig Udslag i en omfattende og langvarig Arbejdsløshed, er af en saa ekstraordinær Natur, at den med Hensyn til Arbejdsløshedens Bekæmpelse kræver ekstraordinære Foranstaltninger fra alle de Faktoreres Side, som har Indflydelse paa Arbejdsforholdene.

Arbejdernes naturlige Krav maa fortsat være, at der ydes dem en forsvarlig Understøttelse under Arbejdsløshed, men med den Langvarighed, der efterhaanden præger Arbejdsløsheden, er Understøttelse ikke tilstrækkelig. Der maa baade af økonomiske og moralske Grunde fra saavel Rigsdagens som fra Organisationernes Side sættes alt ind for, at det størst mulige Antal Arbejdere inddrages i Produktionen og Omsætningen, ved i hvert Fald midlertidig at gennemføre en Forkortelse af Arbejdstiden, saaledes at denne højst bliver 40 Timer ugentlig i Haandværk, Industri og Handel samt for Tjenestemænd og Arbejdere i offentlige og koncessionerede Virksomheder, og at Arbejdstiden for de Arbejdere, der er beskæftigede udenfor de her nævnte Omraader, nedsættes saa langt, som det er foreneligt med de paa-gældende Erhvervs naturlige Interesser.

Ved Bedømmelsen af Arbejdstidens Længde kan man ikke længere nøjes med at anlægge sociale, kulturelle og samfundsmæssige Synspunkter, men Spørgsmaalet maa bedømmes ud fra de Erhvervsmuligheder, der kan tilvejebringes, naar Arbejdstiden forkortes. Det vil i Forbindelse hermed ogsaa være paakrævet, at alt unødvendigt Overarbejde afskaffes, og hvor Overarbejde er nødvendigt, at dette udlignes ved tilsvarende Indskrænkning i den normale Arbejdstid.

Det maa fortsat kræves, at offentlige Arbejder iværksættes i størst mulig Udstrækning, og blandt de Spørgsmaal, der vil kunne komme i Betragtning, naar der skal tilvejebringes Muligheder for mere Beskæftigelse, undlader Erepræsentantskabet ikke at pege paa, at det til Eksempel vil være formaalstjenligt at forhøje den skolepligtige Alder, at Enkelt-Personers Dobbeltbeskæftigelse bør forbydes, og at der i Forbindelse med Arbejdstidens Forkortelse træffes saadanne Forholdsregler, at den tilsvarende Forøgelse af de beskæftigedes Antal opnaas.

Da den arbejdende Befolknings Købeevne er af fundamental Betydning for hele Samfundshusholdningen, maa Repræsentantskabet kræve Reallønnen bevaret i størst mulig Udstrækning.

En afgjort Forudsætning maa det være, at alle Samfundsklasser deler de Byrder, som en Gennemførelse af den her foreslaaede Fordeling af Arbejdet vil medføre, saaledes at til Eksempel Husleje, Renteydelse og Handelsavance formindskes.

Til Løsning af disse vigtige Spørgsmaal paalægges det Forretningsudvalget, at dette snarest træder i Forbindelse med Regering og Rigsdag samt Dansk Arbejdsgiverforening, saaledes at Spørgsmaalet om Arbejdstidsforkortelsen og Indskrænkning af Overarbejdet samtidig tages op af de nævnte Faktorer paa det her anførte Grundlag, da Spørgsmaalet om Beskæftigelse af de arbejdsløse i stigende Grad trænger sig paa, og en Udskydelse af dets Løsning vil indeholde alvorlige samfundsmæssige og erhvervsmæssige Følger.«

I Henhold hertil afholdtes 3. December 1932 et Møde mellem Socialministeren og Repræsentanter for De samvirkende Fagforbund og for Dansk Arbejdsgiverforening, hvor særlig forhandlede 40-Timersugen og Afskaffelse af Overarbejde — men uden væsentligt Resultat. (Referat af Mødet i De samvirkende Fagforbunds Beretning for Aaret 1932, S. 32—36.)

Socialministeren har i Rigsdagssamlingerne 1932—33 og 1933—34 fremsat et Forslag til Lov om midlertidig Indførelse af en 40 Timers Arbejdsuge ved visse offentlige og private Arbejder, der udføres i Anledning af Arbejdsløsheden. Men Forslaget er blevet stikkende i Udvalg. Socialministeren har da 13. Januar 1934 anmodet det udvidede Arbejdsløshedsraad om at overveje Spørgsmaalet om Mulighed for og Virkningen af Indførelse af en nedsat Arbejdstid paa videre Basis end i det nævnte fremsatte Lovforslag, herunder Spørgsmaalet om, paa hvilke Maader og i hvilket Omfang det vilde være muligt, særlig for saa vidt angaar de lavere Lønninger, direkte eller indirekte at yde en vis Kompensation for det med Arbejdstidsforkortelsen følgende Løntab. I en Betænkning af 24. Marts 1934 har Arbejdsløshedsraadet gjort Rede for de Drøftelser, man har gjort Spørgsmaalet til Genstand for, og tillige fremsendt et Forslag til Hovedpunkter i et eventuelt Lovforslag herom. Antagelig vil et saadant blive fremsat paa Rigsdagen i Samlingen 1934—35.

Da denne Betænkning indeholder saa mange Synspunkter til Belysning af det vigtige Spørgsmaal: Arbejds-tidsforkortelse som Middel mod Arbejdsløsheden, at den findes velegnet som Grundlag for et Studiekredsarbejde, aftrykkes dens Tekst i det følgende med enkelte uvæsentlige Forkortelser:

Nedsættelse af Arbejdstiden som et Middel mod Arbejdsløsheden.

I.

Argumenter for og imod Nedsættelse af Arbejdstiden.

1. Fordelene.

En Forkortelse — under en eller anden Form — af den enkelte Arbejders Arbejdstid kan fremkomme som en naturlig Følge af den tekniske Udvikling, idet denne gør det muligt med en kortere Arbejdstid at forsyne saavel Arbejderklassen som de andre Samfundsklasser med den samme eller endda med en større Mængde Varer m. v.

Udviklingen kan være saa stærk, at det kan være naturligt i Stedet for at forøge Produktionen af Varer og dermed den almindelige Velstand helt eller delvis at omsætte den forøgede Produktionsmulighed i en Nedsættelse af den almindelige Arbejdstid. Den forøgede Fritid bliver da et af de Goder, som den tekniske Udvikling har bragt. Muligvis har den tekniske Udvikling i de senere Aar været saa stærk, at det var rimeligt med denne Motivering at tage Spørgsmaalet om en varig Nedsættelse af Arbejdstiden op til Undersøgelse. Dette Spørgsmaal har Raadet imidlertid ikke anset det som sin Opgave at tage Stilling til. Man har alene holdt sig til det andet Spørgsmaal, hvorvidt Arbejdstidens Forkortelse med Fordel kan iværksættes som et Middel mod den nuværende store og langvarige Arbejdsløshed.

Det maa nu straks erindres, at en saadan Nedsættelse af Arbejdstiden ikke er noget Middel til en egentlig Formindskelse af Arbejdsløsheden, det vil sige Beskæftigelsens Forøgelse. Naar Arbejdsløsheden er af varigere Karakter, er det naturligt at foretrække en egentlig Formindskelse af Arbejdsløsheden (f. Eks. ved offentlig Tilskyndelse til øget Foretagsomhed, Hævning af Prisniveauet med eller uden samtidig Forhøjelse af alle Lønninger, generel Nedsættelse af Renten for allerede investeret Kapital, Virksomhedernes Socialisering, Løntilpasning o. s. v.) fremfor blot at nedsætte Arbejdstiden (og Arbejdsydelsen) for den enkelte Arbejder, hvad der i Realiteten kun kan betyde en ændret Fordeling af en eksisterende

Arbejdsmængde og Lønsmængde. Det maa i denne Forbindelse erindres, at der ikke i et Samfund findes en bestemt Mængde Arbejde at fordele; Beskæftigelsesmulighederne er i og for sig uendelige, men i det nuværende Samfund bestemt af Virksomhedernes Rentabilitet, Varepriser, Lønhøjde, Indkomstfordeling o. s. v.

De Muligheder, der under de eksisterende økonomiskpolitiske Forhold foreligger for i tilstrækkeligt Omfang at gennemføre de ovenfor nævnte mere radikale Foranstaltninger, der ofte vil støde stærkt enten mod den ene eller den anden Parts Interesser, er dog sikkert ikke større, end at det vil være fornuftigt under den foreliggende store Arbejdsløshed at supplere dem med en Forkortelse af Arbejdstiden, hvor en saadan maatte vise sig praktisk gennemførlig. Naar Tiderne igen bedrer sig, vil Arbejdstidsnedsættelserne kunne sættes ud af Kraft, efterhaanden som Forholdene gør det rimeligt.

Den Ændring i Fordelingen af Beskæftigelsesmulighederne, der kan opnaas ved en Nedsættelse af Arbejdstiden, er i høj Grad ønskelig. En større Del af Arbejderne opnaar en Indtægt udover Understøttelsernes i Længden nedbrydende Niveau. Arbejdet i Faget betyder samtidig Vedligeholdelse af Træning og Sundhed samt en Fomyelse af Livsmod og Moral, det vil sige en Standsning af det Forfald, som en langvarig Arbejdsløshed i de fleste Tilfælde medfører. Modsætningen og Uligheden mellem beskæftigede og arbejdsløse udviskes, i alt Fald i et vist Omfang.

Ogsaa for Arbejdsgiverne og for Samfundet som Helhed er det af stor Værdi, at Fagenes og Landets Arbejdskraft holdes ved lige. Det er i det hele en Betingelse for, at det kan betale sig at genantage de ledige Arbejdere, naar Produktionsmulighederne atter bedres. Da man maa antage, at der, hvis ikke uventede Begivenheder indtræder, endnu længe vil herske betydelig Arbejdsløshed paa store Omraader, bliver det derfor en meget alvorlig og betydningsfuld Opgave i saa stort Omfang som muligt at søge en Fordeling af Beskæftigelse og Arbejdsløshed gennemført, en Opgave, som det vil være forsvarligt at bringe betydelige Ofre for at løse.

2. Faktiske Forhold i Danmark, sammenholdt med Udlandet.

Den normale Arbejdstid var i Danmark, ligesom i de fleste andre Lande, før de sidste Aars Krise 8 Timer om Dagen indenfor Industri, Haandværk og beslægtede Erhverv. En Række Lande som Norge, Sverige, Finland, Tyskland, Frankrig, Belgien og Schweiz havde Lovbestemmelser om 8 Timers Dagen; her hjemme var den gennemført ved Overenskomst; i England og Amerika var den ligeledes almindelig Praksis; i sidstnævnte Land var der dog allerede før de sidste Aars Krise — navnlig indenfor en Del stærkt udviklede Industrier — en Bevægelse i Retning af endnu kortere Arbejdstid eller færre Arbejdsdage.

Da Hovedprincippet om 8 Timers Arbejde gælder næsten overalt, bliver det af særlig Interesse at undersøge Undtagelserne fra Normalarbejdsdagen, det vil sige Anvendelsen paa den ene Side af Overarbejde og paa den anden Side af nedsat Arbejdstid under de sidste Aars store Arbejdsløshed.

For Danmarks Vedkommende foreligger der for Tiden efter 1. Januar 1932 for Størstedelen af de af Dansk Arbejdsgiverforenings Medlemmer beskæftigede Arbejdere Oplysninger om Omfanget af Overarbejde. Efter de foreliggende Oplysninger kan Antallet af Overarbejdstimer indenfor Industri og Haandværk anslaaes til gennemsnitlig ca. 2 pCt. af samtlige Arbejdstimer; Anvendelse af Overarbejde synes at være forholdsvis hyppigere for de ufaglærte Arbejdere end for de faglærte Arbejders Vedkommende.

Undersøgelser af, i hvilket Omfang der arbejdes paa indskrænket Tid, er foretaget dels i Januar 1926, dels i Juli 1932. Ved Undersøgelsen i 1926 viste det sig, at Indskrænkningen i Arbejdstiden betød, at et Antal Arbejdere, svarende til ca. 1,6 pCt. af samtlige Arbejdere, fik Beskæftigelse ved Ordningen; den tilsvarende Procent for Undersøgelsen i 1932 var 1,4 pCt; (ca. 4000 Arbejdere af ca. 300,000). Ved begge Undersøgelser betød Nedsættelse af Antallet af ugentlige Arbejdsdage dobbelt saa meget som Nedsættelse af den daglige Arbejdstid.

Ved disse Undersøgelser har man efter Materialets Beskaffenhed ikke været i Stand til at medtage de Arbejdere, der faktisk arbejdede paa nedsat Arbejdstid paa den Maade, at de i den Uge, Undersøgelsen omfattede, var helt uden Beskæftigelse, men havde fuld Beskæftigelse i andre Uger, i hvilke de andre Arbejdere i de paagældende Virksomheder var helt uden Beskæftigelse. Der foreligger saaledes ikke Oplysning om, i hvilket Omfang der arbejdes paa

nedsat Arbejdstid paa den Maade, at visse af en Fabriks Arbejdere skiftes til at gaa arbejdsløse en hel Uge ad Gangen; men selv om de nævnte Procenter fra de to Undersøgelser saaledes er Minimumstal, viser Undersøgelserne dog utvivlsomt, at Anvendelsen af Arbejde paa nedsat Arbejdstid her i Landet kun er af ringe Betydning.

I U. S. A. havde allerede i Foraaret 1933 en betydelig Nedsættelse af Arbejdstiden fundet Sted ad frivillig Vej, idet 59,1 pCt. af Industriens Arbejdere i Maj Maaned 1933 arbejdede 40 Timer eller derunder.

Siden Vedtagelsen af The National Industrial Recovery Act i Juni 1933 er der som Følge af de af Industrien vedtagne »codes of fair competition« (Grundregler for ærlig Kappelstrid) sket en yderligere Nedsættelse, saaledes at en Arbejdstid paa 36—40 Timer ugentlig nu er gennemført i den overvejende Del af Industrien.

I Frankrig arbejdes der i vid Udstrækning paa indskrænket Tid, idet 38 pCt. af Arbejderne i de store Virksomheder (med over 100 Mand) i Juni 1933 arbejder under 48 Timer ugentlig, hvoraf 19 pCt. 40 Timer eller derunder.

I Belgien var den gennemsnitlige Arbejdstid i Juli 1932 40,9 Timer, og en Undersøgelse for Marts Maaned 1933 blandt de større Virksomheder i Sverige viste en gennemsnitlig Arbejdstid paa 45 Timer.

Som omtalt i en Rapport fra det internationale Arbejdsbureau (Hours of Work and Unemployment. Jan. 1933, S. 27.) har Danmark sammenlignet med andre Lande i bemærkelsesværdigt ringe Omfang anvendt nedsat Arbejdstid. Ogsaa under tidligere Arbejdsløsheds-perioder har man her i Landet, saaledes som det fremgaar af de her meddelte Oplysninger, benyttet nedsat Arbejdstid i forholdsvis ringe Omfang, f. Eks. sammenlignet med England, hvor Systemet i en lang Aarrække har været benyttet bl. a. i Kulminerne og Tekstilindustrien.

3. Arbejdstiden udenfor Organisationernes Omraade.

Paa Omraader, hvor Arbejderne er uorganiserede, eller hvor kun en mindre Del er organiserede, er Arbejdstiden ofte mere end 8 Timer.

For de organiserede Landbrugsarbejdere er den overenskomstmæssige Arbejdstid 10 Timer daglig i Maanederne April—Oktober, 8 Timer daglig i Maanederne December—Februar, med Overgangsbestemmelser for November og Marts Maaneder, saaledes at Arbejdstiden for Aaret som Helhed gennemsnitlig er ca. 9 1/3 Time daglig. For de uorganiserede Landbrugsarbejdere foreligger der ikke statistiske Oplysninger om Arbejdstidens Længde, men der kan næppe være Tvivl om, at Arbejdstiden for de uorganiserede Landbrugsarbejdere snarest er længere end Arbejdstiden for de organiserede Landbrugsarbejdere.

Tendensen synes i Landbruget i Øjeblikket at gaa i Retning af en Nedsættelse af de beskæftigede Personers Antal, delvis ved Forlængelse af Arbejdstiden i alt Fald for Arbejdsgiveren selv og dennes Familie, jfr. Oplysninger i Beretningerne fra Det landøkonomiske Driftsbureau.

De uorganiserede Landhaandværkere, bl. a. i Byggefagene, arbejder, som det i den senere Tid stærkt er blevet fremhævet, paa væsentlig ringere Vilkaar end de organiserede. Dette gælder sikkert baade med Hensyn til Arbejds løn, Arbejdstid og Betaling for Overarbejde.

Indenfor Handels- og Kontorvirksomhed, bl. a. paa Kontorerne i de Industrier, som er ved at faa forøget Beskæftigelse, i Banker, Vekselererforretninger m. v., siges der for Tiden at finde Overarbejde Sted i betydeligt Omfang, idet man undlader at forøge Personalet, bl. a. under Hensyn til Ubehaget ved eventuelt atter at skulle afskedige midlertidigt antaget Personale. Hvad der er Overarbejde, kan iøvrigt være vanskeligt at afgøre indenfor Omraader, hvor Arbejdstiden ikke ligger helt fast, f. Eks. i Bankerne.

Almindelige offentlige Arbejder, bl. a. saadanne, som er sat i Gang delvis med Henblik paa Bekæmpelse af Arbejds løsheden, foregaar sikkert overvejende med normal Arbejdstid, og det samme gælder for Byggevirksomheder, Grundforbedringsarbejder m. m., som udføres med offentlig Støtte. Derimod finder der antagelig Overarbejde Sted i ret stor Udstrækning i forskellige Sognekommuner, saaledes ved Vejarbejder, Skærveslagning og Grusgraverarbejde m. v. Ligeledes ved visse af de Vejarbejder, der udføres af Amterne. Noget nøjagtigt Tal for,

hvor mange Arbejdere det drejer sig om, kan ikke gives, men efter Oplysninger fra Dansk Arbejdsmandsforbund drejer det sig om ca. 6—8000 Mand.
De her behandlede Forhold rejser Spørgsmaalet om i visse Fag at fastsætte en Arbejdstid, der kan betragtes som den normale indenfor Faget.

4. Statsforanstaltninger i andre Lande.

Statsindgreb med det Formaal at naa til en mere omfattende Nedsættelse af Arbejdstiden har tidligere haft størst Betydning i U. S. A. Her indførtes i Juni 1933 en Række Bestemmelser, hvis Formaal var at nedsætte Arbejdstiden i Industri og Handel til 36 å 40 Timer ugentlig. Loven bestemte, at hver Industri og hvert Fag overfor de af Regeringen udvalgte Organer skulde fremsætte Forslag til Regler om fair Konkurrence, indeholdende Bestemmelser om maksimal Arbejdstid, minimal Løn og andre Arbejdsforhold.

Disse Forslag kan stadfæstes af Præsidenten og er derefter gældende Ret for paagældende Produktionsgren. Forinden Reglerne stadfæstes, finder der en offentlig Behandling Sted under Ledelse af en af Præsidenten udvalgt Formand, som assisteres af 3 raadgivende Kommissioner, repræsenterende henholdsvis Industri, Arbejdere og Forbrugere.

Saaframt en Industri ikke fremsætter noget Forslag om Regler for fair Konkurrence, kan Præsidenten selv lade udarbejde saadanne Regler, der da faar samme Virkning som de af de interesserede Parter fremsatte og stadfæstede Forslag.

Endvidere kan der hidføres en Nedsættelse af Arbejdstiden derved, at Præsidenten er bemyndiget til at afslutte Overenskomster med Handels- eller Industriorganisationerne om en normal Arbejdsuge paa 35 Timer for Fabriksarbejdere og 40 Timer for Handels- og Kontormedhjælpere. Disse Overenskomster er nærmest at betragte som provisoriske Regler for fair Konkurrence og vil derfor ogsaa kunne afløses af endelige Regler, naar Forslag derom bliver indsendt og stadfæstet.

I Tyskland har Regeringen bestræbt sig for at hidføre en Nedsættelse af Arbejdstiden ad frivillig Vej, og der har gennem Pressen og paa anden Maade været ført en omfattende Agitation for Hidførelsen af en Reduktion af Arbejdstiden. Der nævnes derfor ogsaa talrige Enkelteksempler paa, at en Forkortelse af Arbejdstiden har fundet Sted, men det er ikke Raadet bekendt, hvorvidt der foreligger statistiske Oplysninger, der giver et samlet Indtryk af, hvilket Omfang Arbejdstidsforkortelsen har faaet.

5. Danske Forslag om Indgreb.

Ogsaa her i Landet har Statsmagten gjort Forsøg paa at faa gennemført en mere udbredt Anvendelse af nedsat Arbejdstid for derved at mildne den herskende Arbejdsløshed.

Socialministeren har dels ved en Skrivelse af 29. Marts 1932 anmodet det i Henhold til Forligsmandens Mæglingsforslag af 10. Februar s. A. af Dansk Arbejdsgiverforening og De samvirkende Fagforbund nedsatte Udvalg om bl. a. at undersøge Spørgsmaalet om, hvorvidt og paa hvilken Maade det gennem Begrænsning af Overarbejde, Nedsættelse af den normale Arbejdstid m. v. vilde være muligt at faa den eksisterende overordentlige Arbejdsløshed nedbragt. Det lykkedes imidlertid ikke i Udvalget at opnaa nogen Enighed om Spørgsmaalet, og Forligsmanden samt hver af de to Hovedorganisationer afgav derfor særskilt Erklæring.

Den 22. Marts 1933 fremsatte Socialministeren i Folketinget Forslag til Lov om Forbud mod Overarbejde gældende for Industri-, Bygge- og Anlægsvirksomhed, Transport samt Handels-, Kontor- og Bankvirksomhed. Fra Forbudet var fastsat en Række Undtagelser. Samme Dag fremsatte Ministeren Forslag til Lov om midlertidig Indførelse af en 40-Timers Arbejdsuge ved visse offentlige og private Arbejder, der udføres med det Formaal at fominde Arbejdsløsheden. I Forslagets Motiver udtaltes, at Regeringen var af den Opfattelse, at Spørgsmaalet om en lovmæssig Nedsættelse af Arbejdstiden maa melde sig med stor Styrke, saafremt overenskomstmæssige Resultater ikke opnaas. Under Hensyn til, at dette Spørgsmaal drøftedes af den internationale Arbejdsorganisation, mente Regeringen den Gang ikke at kunne forelægge Forslag om en almindelig Arbejdstidsforkortelse.

De anføre Lovforslag blev i Folketinget henvist til Udvalgsbehandling, men Udvalgene havde ved Samlingens Slutning ikke afgivet nogen Betænkning. Den 12. Oktober 1933 blev Forslagene genfremsat og atter henvist til Udvalg, der endnu ikke har afgivet Betænkning.

Naar det ikke hidtil her i Landet hverken ad faglig eller politisk Vej er lykkedes at gennemføre nogen kendelig Nedsættelse af Arbejdstiden, kan dette dog næppe bero paa erhvervsmæssige eller tekniske Ejendommeligheder ved det danske Næringsliv.

6. Vil en Nedsættelse af Arbejdstiden give flere Arbejdere Beskæftigelse?

Fra tidligere Nedsættelser af Arbejdstiden baade før og efter 8 Timers Dagens Gennemførelse foreligger talrige Beretninger (Se bl. a. Henvisningerne i Warmings Artikel i Socialt Tidsskrift 1932, S. 217. De i Litteraturen nævnte dybt indgribende, økonomiske Virkninger af en Nedsættelse af Arbejdstiden kommer kun frem i Tider med normal Beskæftigelse, hvor Nedsættelsen fører til formindsket Udbud af Arbejde, derimod ikke i Tider med stor Arbejdsløshed, hvor der kun bliver Tale om en Fordeling af det samme Arbejde mellem flere Personer.) om, at Præstationerne pr. Time er steget samtidig med, at Arbejdstiden er nedsat. Dette har dels beroet paa, at Arbejderen ved den kortere Arbejdstid har haft flere Kræfter til Raadighed i den enkelte Time, dels at han i de Tilfælde, hvor der foreligger Akkord, ved forøget Ydelse har ønsket at genvinde en eventuel Nedgang i Dagfortjenesten og dels paa, at Arbejdsgiveren, navnlig hvor Lønnen er blevet forhøjet samtidig med Nedsættelse af Tiden, har fundet Anledning til Mekanisering og Rationalisering.

I Fag med Akkord vil det sandsynligvis i en Række Tilfælde ligefrem være svært for Virksomhederne og Organisationerne at hindre, at de enkelte Arbejdere ved øget Tempo søger at skaffe sig Kompensation for en Nedsættelse af Arbejdstiden, naar denne ikke kompenseres af tilsvarende Forøgelse af Akkordsatserne. Medens en Forøgelse af Tempoet indenfor Sikkerhedens og Sundhedens Grænse vel i et normalt beskæftiget Samfund har overvejende Fordele, vil den heromhandlede Forcing i alt Fald virke i høj Grad forstyrrende overfor et Forsøg paa at fordele Arbejdet mellem flere. Hvor der arbejdes, paa Timeløn, vil de hidtil beskæftigede Arbejdere maaske allerede under en kortvarig og ekstraordinær Nedsættelse af Arbejdstiden paa Grund af mindre Træthed i nogle Tilfælde præstere lidt mere pr. Time. Paa den anden Side vil de nyantagne, hidtil arbejdsløse gennemgaaende præstere noget mindre. Som Helhed vil ved Timeløn den gennemsnitlige Præstation pr. Time og derved selve Arbejdets Pris for Arbejdsgiveren formentlig blive omtrent uforandret. Dog kan man maaske ikke helt se bort fra, at en Forøgelse af Tempoet for Akkordarbejde i visse Tilfælde kan sætte Tempoet op ogsaa for nærbeslægtet timelønnet Arbejde.

Det maa endelig bemærkes, at en Nyantagelse af arbejdsløse ikke vil finde Sted, saafremt en Arbejdstidsforkortelse medfører, at den Periode, hvorover et bestemt Arbejde strækker sig, bliver forlænget i samme Forhold som Arbejdstidsforkortelsen. Dette vil antagelig i nogen Grad blive Tilfældet indenfor Byggeriet, hvor der paa det enkelte Byggeforetagende allerede nu sættes den størst mulige Arbejdsstyrke ind. For i saadanne Tilfælde at skaffe Mulighed for Merbeskæftigelse, maa der træffes særlige Foranstaltninger, f. Eks. Indførelse af 2-Holds-drift. I visse Tilfælde kan Vanskelighederne dog falde bort ved, at man samtidig paabegynder et større Antal Bygninger eller Arbejder iøvrigt.

Det hævdes ogsaa, at den forøgede paatvungne Fritid og formindskede Arbejdsfortjeneste i nogle Tilfælde vil faa Arbejderne til paa egen Haand at skaffe sig lønnet Arbejde udenfor Virksomhederne og derved tage Arbejde fra disse.

Øget Rationalisering og Mekanisering synes i Perioden efter Krigen i høj Grad at have staaet i Forbindelse med Gennemførelsen af 8 Timers Arbejdsdagen; men dette hang nøje sammen med Lønforhøjelsen og den netop ved Arbejdstidsforkortelsen skabte Knapthed paa anvendelig Arbejdskraft. En midlertidig Nedsættelse af Arbejdstiden, der kun gennemføres, saa længe der er rigelig Arbejdskraft indenfor det faglige Omraade, og som gennemføres uden Lønforhøjelse, vil ikke indeholde tilsvarende Opfordring til at erstatte Arbejdere med Maskiner. En vis stærkt begrænset Tendens hertil kan dog opstaa, hvis Nedsættelsen for Arbejdsgiverne medfører ikke kompenserede Gener, idet blot en vis Uvilje kan give Stødet til Forandringer, som allerede forud laa paa Grænsen af det profitable.

Det maa i det hele fremhæves, at det er en vigtig Forudsætning for, at Arbejdstidsnedsættelsen ikke skal faa Virkninger, der hæmmer Beskæftigelsen, at Omkostningerne ikke paavirkes, saaledes at den paagældende Virksomheds Rentabilitet kun kan bevares gennem en Prisforhøjelse, som indskrænker Afsætningsmulighederne. Det kan endda tænkes,

at den Omstændighed, at Arbejdstidsnedsættelsen kan være Anledning til Indførelse af Holddrift og dermed til en bedre Udnyttelse af det faste Anlæg, indeholder Mulighed for en Billiggørelse og Udvidelse af Produktionen.

Man maa efter foranstaaende mene, at en Nedsættelse af Arbejdstiden vil medføre Antagelse af flere Arbejdere, selv om det ikke kan forventes, at Merbeskæftigelsen vil blive proportional med Arbejdstidens Forkortelse.

7. Tab og Ulemper for de hidtil beskæftigede Arbejdere.

Spørgsmaalet melder sig først vedrørende Indtægtsnedgang for den enkelte Arbejder.

Foretages der en Nedsættelse af Arbejdstiden uden Ændring af den gældende Løn, kan der, hvor Arbejdet udføres i Akkord, som tidligere nævnt være Tale om, at de hidtil beskæftigede Arbejdere helt eller delvis skaffer sig Kompensation ved forøget Arbejdspræstation pr. Time. I det Omfang, dette sker, skabes der normalt ikke nogen Merbeskæftigelse.

Gives der Kompensation gennem en Forhøjelse af Lønnen pr. produceret Enhed eller pr. Time ved uforandret Intensitet, vil Virksomhederne rimeligvis i større eller mindre Omfang indskrænke deres Produktion, hvad der i det mindste vil formindske Antallet af nyantagne Arbejdere, og i visse Tilfælde endog kan føre til Beskæftigelse af færre end før. Hvorledes Resultatet bliver, vil bl. a. bero paa, i hvor høj Grad en Prisforhøjelse for Virksomhedens Produkter vil nedsætte Afsætningen, og hvor afhængig disses Priser er af Lønnen. I denne Forbindelse skal man gøre opmærksom paa, at der paa Grund af de gældende Afspærringsbestemmelser vil være visse Virksomheder, hvor en Lønforhøjelse kan finde Sted, uden at en Forhøjelse af Priserne derfor bliver nødvendiggjort. Kompensation af Løntabet fra andre end Virksomheden kan — saaledes som det nærmere er paavist nedenfor under Pkt. I 3 — kun ventes i begrænset Omfang.

Under Hensyn til de her anførte Betragtninger om Mulighederne for Kompensation, maa man vente, at en Nedsættelse af Arbejdstiden, som skaffer et øget Antal Arbejdere Beskæftigelse, vil medføre en vis Nedgang i Indtægt for de hidtil beskæftigede Arbejdere. Nedsættes f. Eks. Arbejdstiden fra 48 til 40 Timer om Ugen, altsaa med i/g, uden at der opnaas nogen Art Kompensation, falder de hidtil beskæftigedes Indtægt ogsaa med i/o eller 16% pCt, samtidig med at Antallet af beskæftigede forøges i et omtrent tilsvarende Forhold, det vil sige med 20 pCt. Gives der særlig Kompensation ved Hjælp af offentlige Midler, reduceres Arbejdernes Tab, og desuden opnaar samtlige Arbejdere i Faget efterhaanden en Fordel ved, at Arbejdsløshedskasserne sparer Udgifter til Understøttelser.

De hidtil beskæftigede maa dog i alle Tilfælde regne med en ikke uvæsentlig Nedgang i Indtægt. De vil sikkert ogsaa være villige til at bære et vist Tab, dels ud fra almindelig Solidaritetsfølelse overfor deres arbejdsløse Kammerater, dels under Hensyn til, at de fleste selv har en Risiko for at blive arbejdsløse.

Selve Formindskelsen af Arbejdstiden vil formentlig i de fleste Tilfælde blive følt som en Fordel. Derimod vil de dermed følgende Flytninger af Arbejdstiden, der maa finde Sted ved eventuel Indførelse af Holdskift med Arbejdstid helt eller delvis udenfor den sædvanlige medføre visse personlige Ulemper. Ligesom for Arbejdsgiverne vil for Arbejderne Forandringen i de tilvante Arbejdsforhold og Samarbejdet med de hidtil arbejdsløse, ofte mindre kvalificerede, medføre visse Ubehageligheder, som føles mest i den første Tid og derfor vejer stærkest, naar det drejer sig om midlertidige Foranstaltninger.

Skal det lykkes at faa Arbejderne med til en omfattende Fordeling af Arbejdsløshedens Byrder, maa der sikkert appelleres stærkt til de hidtil beskæftigedes Offervilje, og Fagforeningerne maa gaa kraftigt ind for de arbejdsløses Interesser og de Fordele, der vindes for Arbejderklassen som Helhed gennem øget Effektivitet, større Lighed indadtil og bedre Sammenhold.

8. Vanskeligheder og Ulemper for Virksomhederne.

En Nedsættelse af Arbejdstiden vil normalt medføre en daarligere Udnyttelse af det faste Anlæg. I Virksomheder, hvor Anlæggene under de nuværende Forhold ikke udnyttes fuldt ud i de 8 Timer, kommer denne Vanskelighed dog ikke frem; i de øvrige Virksomheder vil Indførelse af Holddrift, hvor en saadan er mulig, modvirke disse Virkninger af

Arbejdstidsnedsættelsen.

Hvor en Nedsættelse af Arbejdstiden staar i Forbindelse med en Forhøjelse af Akkordbetalingen eller med en Forhøjelse af Timelønnen, som ikke opvejes af en tilsvarende Forøgelse af Tempo og Arbejdspræstation iøvrigt, vil dette for Arbejdsgiverne betyde en forøget Lønudgift pr. produceret Stykke. Men ogsaa selve Nedsættelsen af Arbejdstiden og de dermed følgende Forandringer i Virksomhedernes Drift kan i visse Tilfælde medføre Ulemper og Tab for Arbejdsgiverne.

Enhver Ændring af Arbejdstiden og dermed Arbejdets daglige Organisation vil medføre Ulejlighed og administrative Udgifter samt Tab i en Overgangsperiode. Disse Besværligheder og Tab vil naturligvis i særlig Grad forøge Produktionsomkostningerne, hvor det kun drejer sig om en kortere varende midlertidig Ordning. En Del af de ledige Arbejdere, som maa antages, vil formentlig navnlig i den første Tid være mindre fordelagtige at anvende end de hidtil beskæftigede. For saa vidt der er Udsigt til, at der senere vil blive Brug for dem, vil Virksomheden eller i alt Fald Faget eller Landets Arbejdsgivere dog tjene sig selv ved at holde dem i Træning.

Overgang til Arbejde i Hold vil ofte medføre specielle Vanskeligheder blandt andet med Hensyn til Ledelse, Forsyning med Specialarbejdere, Indtræden i det foregaaende Holds Akkorder og i det hele overfor Samarbejdet og Kontrollen, hvor den ene skal fortsætte den andens Arbejde. Men paa den anden Side vil en Nedsættelse af den daglige Arbejdstid uden samtidig Indførelse af Fler-holdsdrift betyde, at Maskinerne o. s. v. bliver daarligere udnyttede ved den kortere Arbejdstid. Der kan i Virksomheder i Vækst eller med god Beskæftigelse blive Tale om Mangel paa Plads og Mangel paa Redskaber m. m., hvad der kan føre til Krav om. Udvidelser, som eventuelt bliver for store, naar man vender tilbage til normal Arbejdstid. Særlig kommer dette frem overfor Virksomheder, som for Tiden nyder godt af Importbegrænsningen og for hvem en Overgang til Holddrift synes fornuftigere end at skride til muligvis i Længden uholdbare Udvidelser.

Om de i det foregaaende Stykke omtalte Ulemper i det hele vil fremkomme indenfor den enkelte Virksomhed, og hvor stort Omfang de vil faa, vil bero paa Virksomhedens Karakter, den øjeblikkelige faglige Tilstand samt ikke mindst paa den Maade, hvorpaa Arbejdstidsnedsættelsen gennemføres (færre Timer pr. Dag, færre Dage pr. Uge o. s. v.), j f r. ogsaa de forskellige Skiftsystemer og Forholdet mellem de enkelte Arbejders og Virksomheders Arbejdstid, som er nærmere omtalt nedenfor i Punkt 12. Spørgsmaalet hænger derfor nøje sammen med Diskussionen om de forskellige Former for Nedsættelse af Arbejdstiden.

Det bør ikke overses, at en Nedsættelse af Arbejdstiden, som man saa i Perioden omkring 8-Timers-Dagens Gennemførelse, i visse Tilfælde kan forskyde Styrkeforholdet ved Organisationernes Forhandlinger om Lønnens Højde. En kunstig skabt Knapthed paa Arbejde virker saaledes i Retning af højere Løn. Den Omstændighed, at en større Del af Trykket ved Arbejdsløsheden flyttes over paa det beskæftigede Flertal af Fagets Medlemmer, har imidlertid en Tendens til at virke i modsat Retning. De omtalte Virkninger af Nedsættelsen i Arbejdstiden overfor Lønforhandlingerne er dog formentlig tilsammen taget af underordnet Betydning, saafremt det kun drejer sig om midlertidige Foranstaltninger, og saafremt man ikke foretager Indgreb, der bringer Arbejdsløsheden længere ned, end at der stadig findes en normal Reserve af ledige, anvendelige Arbejdere i Faget.

Det skal endelig her tilføjes, at der kan opstaa samfundsmæssige Betænkeligheder, navnlig i en Overgangsperiode, hvor nogle Erhverv er i Tilbagegang, og nye er ved at gaa frem eller udfolde sig igen, ved i for høj Grad ved nedsat Arbejdstid at binde et stort Antal Arbejdere til de hidtidige Beskæftigelser.

I Tider, hvor der er Arbejdsløshed i alle Fag, og hvor Nedsættelsen af Arbejdstiden medfører et vist Indtægtstab ogsaa for Fagets dygtigste, hidtil fuldt beskæftigede Folk, er denne Fare dog ikke aktuel.

II.

Former for Nedsættelse af Arbejdstiden.

9. Varig eller midlertidig Nedsættelse.

Gennemførelsen af en varig Nedsættelse af Arbejdstiden vil netop under en Arbejdsløshedsperiode bidrage til straks at skaffe øget Beskæftigelse. Derimod vil Nedsættelsen næppe have denne Virkning i det lange Løb. Den vil ikke hjælpe til at skaffe forøget Beskæftigelse ved en ny Nedgang i Konjunkturerne, hvis der i Mellemtiden er sket en Tilpasning til den kortere Arbejdstid. Arbejdsløsheden vil i det lange Løb mere bero paa Svingninger og Uregelmæssigheder i Arbejdsefterspørgslen end paa et varigt Misforhold mellem efterspurgt og udbudt Mængde af Arbejde. Med den nuværende Grad af Rationalisering er en Tilpasning med normal Beskæftigelse ved hidtidig Arbejdstid vel næppe udelukket, men der vil her rejse sig Problemer om Lønpolitik og om, hvorvidt Arbejderne, naar Produktionen kommer i Gang, vil foretrække mere Fritid for flere Forbrugsgoder, ret tvivlsomme Problemer, som det ikke er nødvendigt at løse til Bunds ved Gennemførelsen af en midlertidig Nedsættelse af Arbejdstiden.

Hvis man skal foretrække varige Foranstaltninger til Nedsættelse af Arbejdstiden frem for midlertidige, maa der sikkert tages Hensyn til andre Synspunkter end Bekæmpelse af Arbejdsløshed. Ved systematisk Anvendelse af forbigaaende Nedsættelser, som man f. Eks. har kendt i en lang Aarrække i England, vil man kunne modvirke Virkningen af Svingningerne i Arbejdsefterspørgslen. Det er desuden forsigtigst at begynde med midlertidige Foranstaltninger. Paa Omraader, hvor der er Basis for en varig Nedsættelse af Arbejdstiden, maa man antage, at offentlige Indgreb i Retning af midlertidig Nedsættelse vil give Stødet til og danne Basis for Forsøg med en Ordning, som senere vil blive bibeholdt, hvor den virker tilfredsstillende.

Navnlig hvis man ønsker at gennemføre en Fordeling af Beskæftigelsen uden iøvrigt at gribe for stærkt ind i Forholdene paa Arbejdsmarkedet, vil det være naturligt at begrænse Ordningen til en kortere Periode, indenfor hvilken man kan vente, at der som Helhed vil være rigelig Arbejdsudbud, og samtidig overfor de enkelte Fag eller Arbejdsomraader at begrænse Bestemmelserne til kun at gælde' saa længe, der findes en tilstrækkelig Forsyning af ledig, anvendelig Arbejdskraft i Faget, eller saadan uden større Vanskelighed kan skaffes. Om den sidste Begrænsning lader sig gennemføre ved Hjælp af forud bestemte minimale Arbejdsløshedsprocenter for de enkelte Fag er vel tvivlsomt, snarere maatte Spørgsmaalet om en Tilbagevenden til normal Arbejdstid afgøres af en særlig Myndighed.

10. Generel Ordning eller særlige Ordninger for Fag, Grupper eller Virksomheder.

Medens Udlandets Love om 8-Timers Arbejdsdag og de tilsvarende overenskomstmæssige Bestemmelser i Danmark gælder generelt for Industri, Haandværk m. fl. Erhverv, vil det navnlig ved en midlertidig Nedsættelse af Arbejdstiden, der tilsigter en Fordeling af Arbejdet mellem flere, være naturligt at gøre Forskel efter Forholdene paa de forskellige Omraader. Dette er ogsaa Princippet saavel med Hensyn til Amerikas nuværende meget vidtgaaende Reduktioner af Arbejdstiden som med Hensyn til de overvejende frivillige betydelige Nedsættelser af Arbejdstiden i andre Lande. Blandt andet maa en Nedsættelse af Arbejdstiden normalt være betinget: af, at der i det hele findes et stort Antal arbejdsløse indenfor det specielle faglige og — hvor det gælder forholdsvis kortvarige Nedsættelser — tillige lokale Arbejdsomraader. Selv i Tider med stor samlet Arbejdsløshed kan der være relativ Knapthed paa Arbejdskraft paa særlige Omraader, og dette kommer endnu stærkere frem paa en Tid, hvor Beskæftigelsen begynder at komme i Gang. Saafremt saa-danne Vanskeligheder skulde komme frem, vil det derfor være ønskeligt, at der træffes Foranstaltninger til at lette Bevægeligheden paa Arbejdsmarkedet.

Endvidere er der stor Forskel med Hensyn til Industriens Organisation og tekniske Beskaffenhed. Ved en generel, varig Ændring af Arbejdstiden maa alle Virksomheder indrette sig herefter. Evnen til uden for store Tab at foretage en midlertidig Tilpasning kan derimod ligge meget forskelligt. Det samme gælder f. Eks. med Hensyn til Betingelserne for Indførelse af skiftende Hold. Ogsaa for Arbejderne vil Forholdene ligge meget forskelligt, blandt andet efter om der anvendes Akkord eller Timeløn, og efter i hvor høj Grad det er muligt at ændre

Tempoet.

Blandt andet som Følge af de her anførte Forhold vil der være en Række Omraader indenfor det økonomiske Liv, hvor en Arbejdstidsforkortelse næppe bør indføres, eller hvor man i hvert Fald maa vise stor Forsigtighed med Gennemførelsen. Dette gælder saaledes i første Række, hvis der i et Fag kun er en ganske minimal Arbejdsløshed, og det ikke er muligt at overføre Arbejdere fra andre Fag. Endvidere gælder det, at der i et Fag, hvor der i Forvejen eksisterer et System, der gør, at Arbejdsløsheden i stort Omfang »gaar paa Omgang« mellem Fagets Arbejdere (f. Eks. indenfor en Periode paa et Aar eller paa kortere Tid), ikke er særlig Grund til at erstatte den saaledes frivillig skabte Fordeling af Beskæftigelsen med en anden (f. Eks. en 40-Timers Arbejdsuge). I Fag, hvor man ikke regner med, at der er nogen Chance for, at der senere vil indtræde en Forøgelse af Beskæftigelsen, og den til Faget knyttede Stab af Arbejdere derfor saa snart som muligt bør søge at skaffe sig Beskæftigelse i andre Fag, bør man være forsigtig med ved Indførelse af Arbejdstidsforkortelse at holde et større Antal Arbejdere ved Faget og derigennem hindre den nødvendige Overgang til andre Fag. Endelig kan det bemærkes, at man i Fag, hvor en Arbejdstidsforkortelse vil medføre en væsentlig Forhøjelse af Produktionsomkostningerne, bør være mere forsigtig med Arbejdstidsforkortelsens Gennemførelse end i andre Fag.

11. Omraadet for en Nedsættelse af Arbejdstiden (frivillig eller obligatorisk).

En Nedsættelse af Arbejdstiden bør navnlig gennemføres, hvor Arbejdsløsheden er særlig stor og langvarig, hvor en Arbejdstidsforkortelse maa antages at ville bevirke en væsentlig Forøgelse af Antallet af beskæftigede Arbejdere, og hvor Virksomhedernes Forhold muliggør Nedsættelse uden afgørende Vanskeligheder.

Paa et Par specielle Omraader kan der anføres særlige Argumenter for at gennemføre en Nedsættelse af Arbejdstiden:

- 1) i større eller mindre Omfang — i Overensstemmelse med det forannævnte Regeringsforslag — ved visse Arbejder, der netop iværksættes til Bekæmpelse af Arbejdsløsheden,
- 2) hvor der igennem Importreguleringen foreligger særlige gunstige Produktions- og Afsætningsvilkaar for bestemte Virksomheder, maa det ligeledes til trods for en eventuelt allerede sket Udvidelse af Beskæftigelsen anses for naturligt at søge gennemført saadanne Ændringer med Hensyn til Arbejdstiden, at der kan tages flere Arbejdere i Anvendelse, specielt ved Indførelse af Flerholdsdrift med nedsat Arbejdstid pr. Hold.

Det ringe Omfang, hvori nedsat Arbejdstid anvendes her i Landet trods den store Ønskelighed af under en langvarig Krise at fordele Arbejde og Fortjeneste mere ligeligt, taler for Indførelse af Tvangsforanstaltninger. Skulde det samtidig gøres muligt at tage Hensyn til de enkelte Fags og Virksomheders særlige Forhold, maatte man ikke nøjes med almindelig Lovbud, men den nærmere Ordning maatte i Lighed med Ordningen i Amerika overdrages til en eller flere sagkyndige Myndigheder, som samarbejder med Repræsentanter for Arbejdsgivere og Arbejdere indenfor de enkelte Fag.

Ikke mindst kan der være Spørgsmaal om Tvangs-bestemmelse overfor Overarbejde. Foruden Bestemmelser i Lighed med det forannævnte Regeringsforslag om Forbud mod Overarbejde bl. a. for Industri-, Bygge- og Anlægsfag, Handels- og Kontorvirksomheder m. m. var der Grund til at overveje et mere smidigt System med Pligt til at give en bestemt Betaling for Overarbejde, ogsaa udenfor de af kollektive Overenskomster omfattede Omraader, f. Eks. Handels- og Kontorvirksomheder samt det uorganiserede Landhaandværk, hvor Overarbejde som anført under Punkt 3 maa antages at spille en ikke ubetydelig Rolle. Et saadant Paabud vilde virke langt mere elastisk end et absolut Forbud med dertil knyttede Undtagelses- og Dispensationsbestemmelser. Gennemførelsen paa de nævnte uorganiserede Omraader kan formentlig give Anledning til en Del Besvær og Overtrædelser. I en Del Tilfælde kan det blive svært at afgøre, hvad der er normal Arbejdstid, og naar Overarbejde begynder. For uorganiserede Haandværkere m. fl. vil det synes naturligt uden Hensyntagen til Kontraktforholdet mellem Arbejdsgivere og Arbejdere at fastsætte 8 Timer eller Fagets overenskomstmæssige Arbejdstid som normal Tid.

Betænkeligheden ved en frivillig Ordning, der paa Grund af sin store Smidighed har afgørende Fordele, er, at man ingen Garanti har for, at den bringes til Anvendelse. Agitation, Oplysning

og Appel til Parternes Offervilje kan maaske i nogle Situationer betyde noget (jfr. Forholdene ved Krigens Udbrud og den amerikanske Præsidents Kampagne). For at man skal kunne gøre sig Haab om, at en frivillig Ordning skal medføre væsentlig større Resultat end den beskedne Anvendelse af nedsat Arbejdstid, som allerede finder Sted, maa der sikkert indrømmes navnlig de hidtil fuldt beskæftigede Arbejdere, men eventuelt ogsaa Arbejdsgivere, Adgang til en vis Kompensation for Nedgangen i Indtægt. Spørgsmaalet om Muligheden for en saadan Kompensation og for Tilvejebringelse af Midlerne hertil, f. Eks. ved en mulig Anvendelse af den sparede Arbejdsløshedsunderstøttelse, er behandlet nedenfor i Afsnit I 3.

Under Henvisning til, at det derfor sikkert vil vise sig ugørligt at skaffe Beskæftigelse til et betydende Antal flere Arbejdere ved frivillige Ordninger, er der, trods de Betænkeligheder, der kan anføres mod Anvendelsen af Tvang, alvorlig Grund til at overveje, om der ikke skal aabnes en Statsmyndighed Adgang til at give Paabud om Arbejdstidsnedsættelse i saadanne Tilfælde, hvor Forsøg paa Tilvejebringelse af en frivillig Nedsættelse ikke har ført til noget Resultat, ganske særlig for de ovenfor under 1) nævnte Virksomheder.

12. Formerne for Reduktion af Arbejdernes og Virksomhedernes Arbejdstid.

Saa vel ved en eventuel Tvangsordning som ved en frivillig Ordning med Tilskud eller andre Begunstigelser, bør der gives Adgang til under Hensyn til de for de forskellige Omraader specielle Forhold at vælge, paa hvilken Maade Nedsættelsen i de enkelte Tilfælde skal foregaa.

Den enkelte Arbejders samlede Arbejdstid kan reduceres ved Anvendelse af:

- 1) et mindre Timeantal pr. Dag, f. Eks. Anvendelse af 6 eller 7 Timers-Dagen (eventuelt i Forbindelse med Indførelse af flere Hold);
- 2) færre Arbejdsdage pr. Uge, specielt 5 Dage pr. Uge, eller ved kontinuerlig Drift 4 eller 5 Arbejdsdage mellem hver Fridag;
- 3) en Uges tvungen Ferie efter Arbejdsperioder paa f. Eks. 4, 5, 6 eller flere Uger (et saadant alternerende Arbejdssystem kan varieres paa forskellig Maade).

En Drøftelse i Almindelighed af disse Systemers relative Fordel er forholdsvis unyttig, saafremt man ikke ønsker at indføre et simpelt ensartet System for alle Fag og Virksomheder, hvad der ovenfor er anført Argumenter imod. Det kan nævnes, at der har hævet sig stærke Røster for en almindelig Anvendelse af 5 Dages-Arbejdsugen med Frihed Lørdag og Søndag, vel navnlig som permanent Ordning.

Med Hensyn til de forskellige Former for Arbejdstids-forkortelse skal bemærkes, at man i U. S. A. har Systemer, der indfører en Maksimalarbejdstid pr. Dag eller en Maksimalarbejdstid pr. Uge, eller som tillader en Maksimalarbejdstid pr. Uge som Gennemsnit for en længere Periode. Den Periode, som saaledes lægges til Grund for Beregningen af den gennemsnitlige Arbejdsuge, varierer fra 14 Dage til 1 Aar; dog er den hyppigst forekommende Periode 8 Uger og den næsthyppest 3 Maaneder, men man kan finde Perioder af alle mulige Længder. Nogle Erhverv anvender forskellige Perioder overfor forskellige Klasser af Arbejdere, og i visse Sæsonerhverv er der forskellige Gennemsnitsperioder for de forskellige Aarstider.

I Rusland har der en vis Periode i Virksomheder med kontinuerlig Drift været indført en Forkortelse af Arbejdstiden ved Indføjelse af en Fridag efter hver 5 Arbejdsdage.

Hvor Arbejdsugen ansættes til f. Eks. 5 Dage, eller man reducerer den daglige Arbejdstid fra 8 til f. Eks. 7 Timer, vil Virksomhedens Arbejdstid naturligt blive nedsat paa samme Maade som de enkelte Arbejders. Der vil imidlertid i mange Tilfælde være væsentlige Fordele ved ikke at nedsætte den Tid, Virksomhedens Maskiner og Lokaler udnyttes, i Overensstemmelse med den nedsatte Arbejdstid, men ved at anvende skiftende Hold holde Virksomheden i Gang og udnytte dens Anlæg i længere Tid.

En Nedsættelse af Arbejdstiden kan godt give Anledning til en større Udnyttelse af Virksomhedens Kapacitet end forud, idet man f. Eks. anvender 2 Hold paa 6 eller 7 Timer i Stedet for eet Hold paa 8 Timer. Under en Depression kan en saadan Produktionsforøgelse dog medføre Vanskeligheder. Ønskes den samlede Produktion ikke udvidet, maa de 2 Hold paa 6 eller 7 Timer være mindre end det oprindelige paa 8 Timer. Alle disse Enkeltheder lader sig bedst ordne for den enkelte Virksomhed eller Gruppe af Virksomheden under Hensyn til tekniske og organisatoriske Betingelser, Arbejder tallets absolutte Størrelse og dermed Delelighed,

Nødvendigheden af at have en Flerhed af Arbejdere af samme eller forskellige Kategorier i Gang samtidig o. s. v.

Efter Indførelsen af 8 Timers-Arbejdsdagen i 1919— 20 blev Spørgsmaalet om Vilkaarene for Arbejde i 2—3 Holds Drift af væsentlig større Interesse end tidligere.

Spørgsmaalet fik i 1922 en ret generel Løsning, idet der i Arbejdsforliget af 4. April 1922 var indsat en Bestemmelse om, at der mellem Arbejdernes og Arbejdsgivernes Hovedorganisationer skulde optages Forhandling om Vilkaarene for Etablering af Arbejde i 2—3 Holds Drift; hvis der ikke opnaaedes Enighed, skulde Sagen afgøres af et Nævn.

Af Meddelelserne om Forhandlingerne i dette Nævn (jfr. Høst i Meddelelse fra Socialraadets Sekretariat 1923, Side I) ses det, at Arbejdsgiverne lagde megen Vægt paa at faa Adgang til paa rimelige Vilkaar at indføre 2—3 Holds Drift for derigennem at gøre Produktionen billigere og skaffe mere Arbejde, idet Generalomkostningerne pr. produceret Enhed bliver mindre, naar der arbejdes i 2—3 Holds Drift.

Fra Arbejdernes Side anførtes, at der maatte gives en ret stor Tillægsbetaling ved Arbejde i 2—3 Holds Drift, idet man dels hævdede, at Fortjenesten ved Akkord var mindre ved Natarbejde end ved Dagarbejde, dels henviste til de med Forskydning af Arbejdstiden forbundne Ulemper, saasom Omlægning af Husførelsen og Fritid paa andre Tider af Døgnet end andre Arbejdere. Man har Indtryk af, at den Interesse, der dengang kom til Orde fra Arbejdsgivernes Side for Indførelse af 2—3 Holds Drift, stadig er til Stede, og man har samtidig det Indtryk, at den Uvilje, der mulig tidligere fra Arbejdernes Side var imod at gaa over til 2—3 Holds Drift, nu er uden Betydning i de Fag, hvor 2—3 Holds Drift er indført, bl. a. fordi man fra Arbejdernes Side lægger megen Vægt paa, at man ved at gaa i 2—3 Holds Skift paa meget effektiv Maade forhindrer Anvendelsen af Overarbejde.

Efter de i 1922 afsagte Nævnskendelser ydes der for Arbejde i 2—3 Holds Skift et Timetillæg paa 14 Øre (oprindelig 15 Øre) i Tiden fra KL 18 til KL 23, og 23 Øre (oprindelig 25) i Tiden fra KL 23 til KL 6, — for de kvindelige Arbejdere ydes dog kun % af disse Tillæg.

I en Del Industrier arbejdes der i 2—3 Holds Drift efter andre Regler end de ovenanførte ved Nævnskendelse fastsatte (i Olieindustrien ydes f. Eks. ved 3 Holds Skift i 6 Dage et Timetillæg paa 9 Øre til samtlige Hold), men reelt synes Skiftholdstillæggene at ydes med omtrent de ovenfor anførte Beløb.

Ved en eventuel tvungen Nedsættelse af Arbejdstiden er det værd at overveje, i hvilket Omfang man skal søge at føre ledige Arbejdere fra beslægtede Omraader over i Virksomheder, som er i fuld Gang. Skal det ikke ske ved en Udvidelse af Virksomhederne, som navnlig kan være betænkelig, hvor det er den nuværende Importbegrænsning, der betinger den store Beskæftigelse, maa den nedsatte Arbejdstid for de enkelte Arbejdere kombineres med Anvendelse af flere Hold. Hvor Ordningen er frivillig, forsvinder en væsentlig Del af Risikoen for saa-danne farlige Udvidelser.

Det er værd at understrege, at en udstrakt Anvendelse af skiftende Hold medfører en bedre Udnyttelse af Virksomhedernes Kapacitet og derfor i det lange Løb kan tænkes at muliggøre baade højere Løn og lavere Produktionsomkostninger.

13. Godtgørelse til Arbejderne for formindsket Arbejdstid.

Tab og Ulemper for de hidtil beskæftigede Arbejdere ved en Nedsættelse af Arbejdstiden er omtalt foran under Punkt 7. Det vil her dreje sig om meget følelige Tab, en pludselig, forholdsvis betydelig Indtægtsnedgang, som det af Billighedshensyn vil være ønskeligt at kompensere i størst muligt Omfang, idet der dog bør drages Omsorg for, at der ikke derved sker nogen Begrænsning af Produktionsmulighederne. Hertil kommer, at en vis Godtgørelse formentlig i et Antal Tilfælde vil være en Betingelse for Gennemførelse af en frivillig Ordning. Som omtalt foran i Punkt 8 kan der, navnlig i Fag med Akkord, ventes at indtræde en vis Kompensation for de enkelte ved større Præstation pr. Time. Det vil under Hensyn hertil — navnlig i Tilfælde, hvor der ydes en Kompensation, der dækker en væsentlig Del af Tabet —, være nødvendigt at have Adgang til at graduere Kompensationens Størrelse.

I den Periode, hvor 8 Timers-Arbejdsdagen indførtes, opnaaede Arbejderne saa store Lønforhøjelser, at de derved i Virkeligheden fik Kompensation for Arbejdstidens Forkortelse. Denne Udvej maa imidlertid i Øjeblikket betragtes som praktisk udelukket. En Henvisning til

den nuværende amerikanske Politik kan ikke tillægges større Betydning, da Lønforhøjelserne dér indgaar som et Led i et omfattende og mangesidigt Forsøg paa hurtig og stærk Forhøjelse af Priseniveauet.

Argumenterne for i Forbindelse med Reduktionen af Arbejdstiden at foretage visse Lønforhøjelser (pr. produceret Vareenhed) for at stimulere Arbejderklassens Købekraft og dermed den totale Vareefterspørgsel og Beskæftigelse i Samfundet, synes i det hele at være svage. For det første vil den samlede Lønindtægt (om Arbejdsløshedsunderstøttelsen, se nedenfor) ikke gaa ned i Tilfælde, hvor Nedsættelse af Arbejdstid og Indtægt for de hidtil beskæftigede medfører en tilsvarende Adgang til Arbejde og Løn for de hidtil arbejdsløse. I nogle Tilfælde kan den samlede Betaling for den hidtidige Arbejdsmængde dog tænkes at gaa noget ned, nemlig hvis der arbejdes paa Timeløn, og et hurtigere Tempo ved kortere Arbejdstid mere end opvejer de hidtil arbejdsløses langsommere Tempo og eventuelle Forstyrrelser af tilvante Arbejdsforhold. Skulde der i enkelte Tilfælde ske en mindre Reduktion af den samlede Lønudbetaling, betyder dette dog ikke en tilsvarende Reduktion af den samlede Efterspørgsel efter Arbejdsprodukter og dermed den samlede Arbejdsefterspørgsel. De Personer eller Virksomheder, som nyder Fordel af Nedgangen i Løn, vil i de fleste Tilfælde bruge Pengene til Efterspørgsel efter Forbrugsvarer eller — i Tilfælde af Opsparing — til Efterspørgsel efter Anlæg, Bygninger, Forbedringer o. s. v. Denne Efterspørgsel er sikkert i de fleste Tilfælde mere arbejdskrævende end Efterspørgslen efter Arbejdernes Forbrugsvarer. Der er dog det rigtige i Argumentationen om Lønindtægtens Betydning for Opretholdelse af Efterspørgsel og Beskæftigelse, at under en stærk Depressionstilstand vil en stor Del af de mere besiddende Klassers Opsparing ikke straks finde normal Anvendelse i Nyanlæg m. m., og en Forøgelse af Opsparingen paa Lønnens Bekostning vil under denne Tilstand i alt Fald som øjeblikkelig Virkning bidrage til at forstærke Tendensen i Retning af Prisfald og Stilstand. Hertil kommer, at en Forøgelse af Arbejdsudgiften pr. produceret Enhed vil gøre det mindre fordelagtigt for de enkelte Virksomheder, end det er nu, at udvide Produktionen, ja, endog kan gøre den hidtil mindst fordelagtige Del af Produktionen tabbringende. Navnlig for saa vidt det drejer sig om en frivillig Ordning, maa det erindres, at en Nedsættelse af Arbejdstiden, som under Punkt 8 fremstillet, i en Del Tilfælde ogsaa uden Lønforhøjelse vil antages at paaføre Arbejdsgiverne Tab, og at Krav om Forhøjelse af Lønnen pr. produceret Vareenhed derfor rimeligvis fuldstændig vil standse Lysten til Nedsættelse af Arbejdstiden.

Foran er behandlet Forhøjelse af Lønnen pr. Arbejdspræstation. Hvor Arbejdsgiverne ikke i andre Retninger har væsentlige Udgifter ved den nedsatte Arbejdstid, vil de uden Tab kunne giye Arbejderne Erstatning for en eventuel Merpræstation pr. Time. Dette sker ved Akkord uden Ændring af Betingelserne. Ved Timeløn er der i saa-danne Tilfælde Mulighed for at yde personlige Tillæg i Forhold til Merpræstation, at forhøje Timelønnen med indtil samme Procent som den gennemsnitlige Stigning i Produktionen pr. Time eller at foretage Overgang til Akkord paa Basis af den hidtidige Timebetaling. Saadanne Foranstaltninger vil imidlertid mere eller mindre opfordre til Forøgelse af Arbejdspræstationen og derved modvirke den tilsigtede Forøgelse af de beskæftigede Arbejders Antal.

I en særlig Gruppe af Tilfælde kan det dog synes rimeligt at lade Virksomheden betale Kompensationen til Arbejderne. I de foran omtalte Erhvervsgrene, hvor visse Virksomheder nyder godt af de gældende Bestemmelser om Importbegrænsning, vil der formentlig i en Del Tilfælde være Mulighed for at lade de begunstigede Virksomheder betale en nogenlunde fyldestgørende Kompensation til Arbejderne, uden at det faar væsentlig Indflydelse paa Salgspriserne og derigennem paa Produktionens Størrelse. Iøvrigt forekommer det fra et Beskæftigelsessynspunkt fornuftigt, hvor en Importbegrænsning skaber gode Fortjeneste- og Produktionsmuligheder, gennem frivillige Overenskomster om Prisnedsættelser, Fastsættelse af Maksimalpris og lignende at fremme den størst mulige Afsætning og Beskæftigelse. I hvilket Omfang man skal foretrække Forhøjelse af Arbejdernes Indtægt ved en vis samlet Arbejdsmængde eller Prisnedsættelser, kan naturligvis være Genstand for Tvivl, idet der kan anføres stærke Argumenter for, at den begunstigede Stilling, som den paagældende Virksomhed nyder, saavidt muligt udnyttes til Forøgelse af Produktion og Beskæftigelse fremfor til en Forøgelse af Indtægterne netop for de Arbejdere, som er knyttet til Virksomhederne. Betragtninger vedrørende Virksomhedernes Evne til uden Skade at give Kompensation kan

ogsaa gøres gældende overfor Virksomheder, der af beslægtede Aarsager har begunstige Konkurrenceforhold (Monopol og lign.).

Med Hensyn til den Nedgang i de beskæftigede Arbejderes Indtægt, som Nedsættelsen af Arbejdstiden vil give Anledning til, kan anføres, at den beskæftigede Arbejders Realløn for Tiden er højere end i Tiden før Krisen.

Den gennemsnitlige Timefortjeneste for samtlige Arbejdere var for Aaret 1926 som Helhed 135 Øre; i de tre følgende Aar var den gennemsnitlige Timefortjeneste vel noget lavere (128 å 129 Øre), men da Leveomkostningerne i disse Aar laa tilsvarende lavere, havde Timelønnen i Tiden 1926—29 ind. omtrent samme Realværdi for Arbejderne, saaledes at de fuldt beskæftigede Arbejdere i disse Aar levede under et ret fast Velstandsniveau.

Saa vel i 1930 som i 1931 var den gennemsnitlige Timefortjeneste 131 Øre, altsaa lidt højere end i Aarene 1926—29, og da Leveomkostningsniveauet samtidig var faldende (Pristallet, der i 1929 var 173, var i 1930: 165 og i 1931: 155), faar man fra 1929 til 1931 en Stigning i den reale Timefortjeneste paa ca. 1 5 pCt.

Aaret 1932 viser vel samme Leveomkostninger som 1931, men da Timelønnen falder lidt (fra 131 Øre til 129 Øre), sker der en mindre Nedgang i Reallønnen. For Aaret 1933 kan Timefortjenesten vel nok anslaaes til at være den samme som i 1932, men da Leveomkostningsniveauet nu viser Stigning (fra 155 i 1932 til 160 i 1933), sker der igen fra 1932 til 1933 en mindre Nedgang i den gennemsnitlige Timefortjenestes reelle Værdi.

Denne Nedgang, der i Løbet af de sidste 2 Aar er sket i den gennemsnitlige Timefortjenestes Realværdi, er dog ikke større, end at den reale Timefortjeneste i Begyndelsen af Aaret 1934 (Pristal 162) maa anslaaes at ligge 7—8 pCt. højere end i Aarene 1926—29, saaledes at en Nedgang i den nominelle Timefortjeneste med henimod 7—8 pCt. ikke under det nuværende Prisniveau vil bringe Reallønnen for de fuldt beskæftigede Arbejdere ned under Velstandsniveauet i Aarene 1926—29, eller udtrykt paa anden Maade: de Arbejdere, der bevarer deres nuværende Timefortjeneste uforandret, vil med en Arbejdsuge paa ca. 44 Timer komme til at leve under samme Velstandsniveau som de Arbejdere, der i 1926—29 arbejdede 48 Timer om Ugen.

Selv om en Nedgang fra et en Gang opnaaet Velstandsniveau altid maa føles som meget ubehageligt, skulde en vis Nedgang, der jo — da Nedsættelsen af Arbejdstiden kun tænkes iværksat som midlertidig Foranstaltning — kun vil blive forbigaaende, ikke paa Forhaand kunne afvises som urimelig, for saa vidt angaar de bedre lønnede Arbejdere, medens den selvsagt vanskeligt vil kunne tænkes gennemført overfor de lavest lønnede Arbejdere, der har normale Forsørgerbyrder.

I et vist Omfang kan Midlerne til Godtgørelse af de hidtil beskæftigede Arbejderes og eventuelt Arbejdsgiveres Tab ogsaa tænkes tilvejebragt udenfor Virksomheden. Fordelingen af Arbejdet mellem flere medfører en Nedgang i Udgifterne til Understøttelse af arbejdsløse og tjener desuden ikke blot det Formaal at skaffe Folk, der ofte har været arbejdsløse i lange Perioder, en rimelig Indtægt, men tilsigter tillige at fremskaffe det normale Arbejde, der er nødvendigt for Opretholdelse af Produktionsevne, Sundhed og Moral. At lade det offentlige saavel som de statsanerkendte Arbejdsløsheds- og Fortsættelseskasser tilskyde den Besparelse i Understøttelsesudgifterne, som er direkte betinget af Ordningens Gennemførelse — en Gennemførelse, der ved en frivillig Ordning kun opnaas, hvis der gives Tilsagn om Støtte — synes ganske rimeligt, selv om det skal medføre en Del Besvær. Hvor højt man herudover vil vurdere alle øvrige Fordele ved en mere ligelig Fordeling af Beskæftigelse og Indtægt, bliver et politisk og finansielt Spørgsmaal. Saalænge man holder sig indenfor det sparede Understøttelses-beløb, vil der næppe ud fra de almindelige anvendte Indvendinger mod offentlige Indgreb kunne indvendes noget mod Ordningens økonomiske Sundhed, idet det kun drejer sig om at erstatte en Form for Indgreb, Arbejdsløshedsunderstøttelsen, med en anden Form: Fordeling af Arbejde og Arbejdsløshed.

Medens der som foran omtalt ikke fra Betragtninger over Arbejdernes samlede Lønindtægt kan hentes Argumenter imod en Nedsættelse af Arbejdstiden, maa det erindres, at Arbejdsløshedsunderstøttelsens Bortfald vil betyde en reel Formindskelse af Arbejderklassens samlede Købeevne, saaledes at Argumentet for Opretholdelse af Arbejdernes Købekraft lader sig bedre anerkende med Hensyn til Kompensation for den specielle Understøttelse end med

Hensyn til Lønnen.

Størrelsen af Besparelserne for det offentlige ved Indskrænkning af Arbejdsløsheden gennem Indførelse af en Forkortelse af Arbejdstiden vil afhænge af, i hvilke Fag Arbejdstidsforkortelsen gennemføres, og hvor stor Udstrækning den faar. Hvis Arbejdstidsforkortelsen gennemføres i et Fag, hvor de ledige Arbejdere kun har brugt en ringe Del af Maksimum for deres Arbejdsløshedsunderstøttelse, og hvis Arbejdstidsforkortelsen indenfor Faget faar saa forholdsvis ringe Udstrækning, at kun den Kreds af Personer, der regelmæssigt ikke forbruger deres Maksimumsunderstøttelse, faar Beskæftigelse, vil Besparselsen fortrinsvis komme Arbejdsløshedskasserne til Gode.

Kommer derimod Arbejdstidsforkortelsen til at berøre Personer, der for Størstedelen har opbrugt deres Adgang til forsikringsmæssig Hjælp, vil det i første Række blive Kommunekasserne, der kommer til at opnaa Besparselser.

Paa Forhaand er det umuligt at udtale sig om, hvorledes Besparselserne vil fordele sig mellem Arbejdsløshedskasser og Kommunerne, men gaar man f. Eks. ud fra, at ca. 170 Dage falder paa Kasserne og 195 Dage paa Kommunerne indenfor 1 Aar (Der er herved paa den ene Side regnet med, at der for de forsikrede Arbejdere gennemsnitlig falder mere end 170 af Aarets 365 Dage paa Understøttelse fra Kasserne, idet mange jo kun er arbejdsløse en mindre Del af Aaret, medens paa den anden Side de Personer, som ikke er Medlemmer af Kasserne, kun faar Hjælp fra Kommunerne.), og regner man med en gennemsnitlig Arbejdsløshedsunderstøttelse fra Kasserne paa 3 Kr. og en Kommunehjælp paa ca. 2 Kr. om Dagen, bliver den samlede Besparselse for Kasser og Kommuner i Løbet af 1 Aar ca. 900 Kr. Da det offentlige betaler ca. Halvdelen af Arbejdsløshedskassernes Udgifter, vil derfor Statens og Kommunernes samlede Besparselse beløbe sig til ca. 645 Kr., hvoraf Staten sparer ca. 170. Af det Beløb, som ydes af Kommunerne, betales kun 1/3 af Opholdskommunen, d. v. s. % eller 320 Kr. fordeles over hele Landet efter Socialreformens Refusionsregler. Dette betyder, at ialt fordeles ca. 490 Kr. mellem Landets Indbyggere i et Forhold, som næppe afviger afgørende fra den almindelige Fordeling af Statsskatten, medens ca. 160 Kr. eller ca. 1/4 bæres lokalt.

Man kunde tænke sig, at Kompensationen blev ydet i den Form, at Arbejdsløshedskasserne ud over, hvad der nu er tilladt, fik en Ret til at yde Arbejdsløshedsunderstøttelse for den tabte Arbejdstid. Dette kunde i saa Fald ske paa den Maade, at den Adgang, som Arbejdsløshedskasserne i Henhold til § 17, Stk. 1, Nr. 11 i Arbejdsløshedsloven har til at yde Arbejdsløshedsunderstøttelse til arbejdende Medlemmer, hvis Arbejdstid er nedsat »med en Trediedel eller derunder«, ogsaa kom til at gælde i Tilfælde, hvor Arbejdstiden var nedsat mindre stærkt, f. Eks. kun »med 1/8 eller mindre«. Saafremt der bliver anvendt et alternerende Arbejdssystem (jfr. Punkt 12, Nr. 3), vil Kompensationen kunne ydes paa den Maade, at der aabnes Adgang til i saadanne Tilfælde at yde Arbejdsløshedsunderstøttelse uden Overholdelse af den i § 16, Stk. 5, angivne Ventetid.

Imidlertid vilde en saadan Adgang til Understøttelse efter Arbejdsløshedsloven blot betyde Mulighed for Betaling af en vis Kompensation i det Antal Dage, hvori hvert Medlem har Adgang til Understøttelse. Efter denne Periodes Udløb maatte den paa indskrænket Arbejdstid arbejdende have Adgang til som Kompensation yderligere at modtage et Beløb svarende til den Kommunehjælp, som han som arbejdsløs vilde have haft Adgang til at oppebære.

At gennemføre Udbetalingen af Kompensationen paa den Maade, at den i et vist Antal Dage skete gennem Arbejdsløshedskasserne og derefter fra Kommunen, er næppe hensigtsmæssig. Udbetalingen af Kompensationen bør gennem hele den Periode, for hvilken der skal betales Kompensation, finde Sted paa ensartet Maade og fra samme Sted. Det vil derfor formentlig være lettest at lade Kompensationsbetalingen ske paa den Maade, at Arbejdsgiverne betaler paagældende det fastsatte Kompensations-beløb sammen med Lønnen og derefter faar Beløbet godtgjort af Kommunen, der atter for hele eller en Del af Beløbets Vedkommende faar Dækning af Statskassen, jfr. foranstaaende skønsmæssige Beregning over de lokale Skatteyderes Andel i de nuværende Udgifter.

Med Hensyn til Ønskerne om en forholdsvis stor Støtte til de lavest lønnede, for hvem Nedgangen i Lønindtægt ofte vil være mest følelig, bemærkes, at den lave Lønindtægt ikke i alle Tilfælde er Udtryk for større Trang, idet det ofte vil dreje sig om unge Mennesker, enlige Kvinder eller Arbejdere, der lever paa Landet under forholdsvis billige Vilkaar. For at faa størst

Udbytte af de Midler, man kan vente vil blive stillet til Raadighed, forekommer det rimeligt at anvende Forsørgertillæg. Regler, der gaar ud paa at give det samme absolutte Tilskud, Maksimaltilskud eller Forsørgertillæg i alle Tilfælde, vil give en forholdsvis større Støtte til de lavest lønnede og vil tillige simplificere Systemet. Der kan imidlertid ogsaa være Tale om at anvende en med Indtægterne aftagende Skala, der vil virke enklest, naar man ikke behøver at tage Hensyn til de enkelte Arbejders skiftende Fortjeneste, men kan regne med visse Lønklasser.

Man søger herved paa en vis Maade at sikre de lavest lønnede en Minimalindtægt. Dette er dog i Realiteten noget andet end at gaa til Indførelse af virkelige Minimallønsregler, gældende for store Arbejdsomraader, eventuelt generelt gældende.

For saa vidt der ved en saadan Minimallønslovgivning tilsigtes andet, end hvad der ligger i de her omtalte Foranstaltningers særlige Hensyntagen til de lavest lønnede ved Fastsættelse af Kompensationen, maa Lovgivningen tilsigte en Forhøjelse af Lønningerne for en større eller mindre Del af de beskæftigede, og en saadan Foranstaltning vil — i Overensstemmelse med, hvad der tidligere er udtalt — rimeligvis medføre Fare for Prisforhøjelse og dermed ogsaa for Afsætningsvanskeligheder, i hvert Fald i Depressionstider. For offentlige Virksomheder og lign. vil Farerne ved Indførelse af Minimalløn selvfølgelig være mindre. For Tiden maa man derfor anse det for u hensigtsmæssigt at skride til generelle Minimallønsbestemmelser.

14. Godtgørelse til Virksomhederne for Ulemper og Tab.

De under Punkt 8 omtalte Ulemper m. m. for Virksomhederne lader sig ikke paa Forhaand saa let diskutere, som Tilfældet er med Hensyn til Ulemperne for Arbejderne. De vil sikkert ofte have en meget vanskelig bestemmelig økonomisk Værdi. I nogle Tilfælde drejer det sig utvivlsomt om en ret stor økonomisk Byrde, i andre Tilfælde er det yderst tvivlsomt, om der i det hele foreligger noget Tab udover Ulejlighed og Anstrengelser, som ikke godt lader sig omsætte i Penge.

Da det i de fleste Tilfælde formentlig vil dreje sig om Udgifter een Gang for alle, vil det være naturligt, at den Hjælp, der eventuelt kan være Tale om at yde Arbejdsgiverne, ydes i Form af billige Laan til de nødvendige Foranstaltningers Gennemførelse. I særlige Tilfælde, hvor Arbejdsgiverne er i Stand til at dokumentere en væsentlig Forhøjelse af de løbende Udgifter, kan der eventuelt blive Spørgsmaal om at yde Tilskud.

Hovedpunkter i et eventuelt Lovforslag.

1. Til Opnaaelse af en under de foreliggende Omstændigheder hensigtsmæssigere Fordeling af Arbejdet søges efter Bestemmelserne i nærværende Lov en Nedsættelse af den normale Arbejdstid gennemført i størst muligt Omfang.

Arbejdstidsforkortelsen skal fortrinsvis gennemføres indenfor saadanne Omraader, hvor en Arbejdstidsforkortelse maa antages at ville bevirke en væsentlig Forøgelse af Antallet af beskæftigede Arbejdere, hvor Arbejdsløsheden er særlig stor eller langvarig, eller hvor der er Mulighed for at inddrage Arbejdere fra andre Omraader, alt under Hensyntagen til de Muligheder herfor, som Virksomhedernes tekniske og økonomiske Forhold frernbyder.

Bestemmelserne bør gennemføres ved saadanne Arbejder, der af det offentlige er iværksat til Bekæmpelse af Arbejdsløsheden, eller som til det nævnte Formaal udføres med finansiell Støtte fra det offentlige, og kan iøvrigt bringes til Anvendelse overfor Personer, der beskæftiges af andre i Virksomheder udenfor Landbruget.

Uanset, at der indenfor Virksomheder eller Fagomraader, der har begunstigede Konkurrence- og Beskæftigelsesforhold paa Grund af Importregulering eller andre offentlige Foranstaltninger, eller hvor andre Forhold har begrænset Konkurrencen, allerede maatte være sket en Udvidelse af Beskæftigelsen, bør det, ogsaa under Hensyntagen til disse Virksomheders gunstige Vilkaar, undersøges, i hvilket Omfang Bestemmelserne i nærværende Lov kan bringes til Anvendelse indenfor de nævnte Virksomheder, hvorved der bør tages særligt Hensyn til at undgaa en Udvidelse af det faste Anlæg, som ikke ellers maatte anses for rimelig.

2. Gennemførelsen af Bestemmelserne i nærværende Lov overdrages til et Nævn, Arbejdstidsnævnet, der bestaar af tre Medlemmer, som skal være Mænd med Indsigt i økonomiske og sociale Forhold, og som hverken maa repræsentere Arbejdsgiver- eller Arbejderinteresser. De udnævnes af Kongen efter Indstilling af Socialministeren. Der

udnævnes det fornødne Antal Stedfortrædere. 3. Initiativet til Gennemførelse af nedsat Arbejdstid indenfor et Erhvervs- eller Fagomraade kan tages saavel af en af de to Parter som af Nævnet (Fagudvalget, jfr. nedenfor).

Nævnet foranlediger for passende større Omraader af Erhvervslivet nedsat Fagudvalg, bestaaende af en Formand samt to Medlemmer, repræsenterende henholdsvis Arbejdsgiver- og Arbejderinteresser. Fagudvalgets Medlemmer udnævnes af Nævnet efter Forhandling mellem de indenfor Omraadet mest betydende Organisationer. Kan der ikke mellem disse opnaas Enighed om Fagudvalgets Sammensætning, træffes Afgørelsen af Nævnet.

Fagudvalget foretager i Forhandling med Arbejdsgivere og Arbejdere indenfor dertil egnede mindre Omraader de nødvendige Forundersøgelser at Mulighederne for og Virkningerne af en Nedsættelse af Arbejdstiden samt udarbejder Planer for den Maade, paa hvilken Nedsættelsen af Arbejdstiden kan gennemføres. Fagudvalget afgiver Indstillinger (Beretninger) til Nævnet. Socialministeren fastsætter efter Indstilling fra Nævnet de nærmere Regler for Samarbejdet mellem Nævnet og Fagudvalgene og disse indbyrdes.

4. Er Spørgsmaalet om Nedsættelse af Arbejdstiden indenfor et bestemt Omraade rejst, har saavel Arbejdsgivere som Arbejdere Pligt til at give Møde for Nævnet og Fagudvalget og til at meddele alle de Oplysninger, som Nævnet (Fagudvalget) anser for nødvendige til Klarlæggelse af, hvorledes en Nedsættelse af Arbejdstiden vil virke, herunder i hvilket Omfang den vil medføre Nyantagelse af Arbejdere, og hvilke Ulemper den vil paaføre Parterne. Nævnet (Fagudvalget) har endvidere Ret til hos Parterne og offentlige Institutioner (herunder Valutakontoret) at kræve alle nødvendige Oplysninger til Afgørelse af, hvorvidt og i hvilket Omfang Virksomhederne falder ind under Bestemmelserne i Punkt 10.

5. Nedsættelsen af Arbejdstiden søges i størst muligt Omfang opnaaet ved Forhandling mellem Parterne, eventuelt under Medvirkning af Fagudvalget. Anser Nævnet den ved en saadan frivillig Ordning opnaaede Nedsættelse for rimelig, godkendes den af Nævnet, og der er da Adgang til Godtgørelse for Ulemper og Tab efter de under Punkt 9 og Punkt 11 givne Regler.

6. Lykkes det ikke at komme til en frivillig Overenskomst om Arbejdstidens Nedsættelse, som Nævnet kan godkende, kan Nævnet, naar Forholdene taler derfor, j f r. Punkt 1, træffe Bestemmelse om en Ordning, hvorved Arbejdstiden nedsættes med højst 1/4. Under en saadan Ordning kan inddrages Arbejdere og dermed ligestillede.

Bestemmelser om Arbejdstidsforkortelse bør dog ikke træffes, saafremt den gennem en Fordyrelse af Produktionen vil medføre en Forringelse af Afsætningsmulighederne.

De i Punkt 9 og Punkt 11 indeholdte Regler om Godtgørelse m. v. kommer til Anvendelse.

7. Det overlades til Parterne respektive Nævnet at fastsætte Formerne, hvorunder Nedsættelsen af Arbejdstiden i de enkelte Tilfælde skal finde Sted (Nedsættelse af den daglige Arbejdstid, Indførelse af ugentlige Fridage, alternerende Arbejdssystem o. s. v.).

Nedsættelsen af Arbejdstiden bør dog saa vidt muligt kombineres med Indførelse af skiftende Hold for derved at opnaa den størst mulige Udnyttelse af Virksomhedens Kapacitet.

8. Bestemmelserne i nærværende Lov kommer til Anvendelse paa saavel organiserede som uorganiserede Arbejdere og dermed ligestillede. Iøvrigt bør det fastsættes, at der for Arbejdere og ligestillede udenfor de faglige Organisationer gælder tilsvarende Bestemmelser med Hensyn til Arbejdstid og Betaling for Overarbejde som de ved Overenskomst indenfor del: paagældende Fag fastsatte.

Hvor Arbejdstiden ikke kan fastsættes efter foranstaaende Bestemmelse, paahviler det Nævnet — efter Forhandling med Repræsentanter for de interesserede Arbejdsgivere og Arbejdere — at træffe Bestemmelse om, hvad der efter Fagets Forhold maa anses for at være den normale Arbejdstid for den paagældende Gruppe Arbejdere. Hvor saadan Fastsættelse finder Sted, kan dette dog ikke medføre en Forlængelse af den hidtil gældende Arbejdstid.

Hvor der i Henhold til Bestemmelserne i nærværende Punkt sker en Nedsættelse af Arbejdstiden, kan dette ikke give Anledning til nogen Nedsættelse af den hidtidige ugentlige eller maanedlige Arbejdsfortjeneste.

9. For enhver Person, hvis Arbejdsforhold omfattes af en af Nævnet godkendt eller fastsat Ordning, j f r. dog Punkt 1 O, ydes en Godtgørelse for hver 8 Arbejdstimer, som bortfalder ved Nedsættelsen af Arbejdstiden, efter følgende Skala:

Gennemsnitlige Timeforjeneste		
Øre	Mænd	Kvinder
-79	3,00	2,00
80-89	3,00	1,75
90-99	3,00	1,50
100-109	3,00	1,25
110-119	3,00	1,00
120-129	2,50	0,75
130-139	2,00	0,50
140-149	1,50	0,25
150-159	1,00	-
160-169	0,50	-

Til Personer, der har uforsørgede Børn under 15 Aar, eller som forsørger Ægtefælle, ydes i alle Tilfælde Forsørgertillæg for den samme Periode paa 50 Øre for hver forsørget Person, dog ikke udover 3 Kr.

For andre Personer end Lærlinge maa Godtgørelse og Forsørgertillæg tilsammen normalt ikke overstige % af Nedgangen i Arbejdsindtægt (beregnet under Hensyntagen til en eventuel Forøgelse af Arbejdsindtægten pr. Time som Følge af øget Arbejdspræstation, foraarsaget ved Ordningens Gennemførelse), og de nævnte Ydelser maa aldrig være større end selve Nedgangen. Beløbene udbetales af Arbejdsgiveren sammen med Lønnen, med mindre Nævnet træffer anden Bestemmelse. De godtgøres af Arbejdernes Opholdskommune, der atter faar ³/₄ godtgjort af Staten.

Nævnet fastsætter nærmere Regler for Beløbenes Beregning og Udbetaling og kan derved efter Forhandling med Parterne og med Socialministerens Samtykke foretage mindre Afvigelser fra foranstaaende Regler, herunder ogsaa fra Reglen om, at Ydelserne tilsammen ikke maa overstige ²/₃ af Nedgangen i Arbejdsindtægten.

10. I Virksomheder eller indenfor Fagomraader, der har begunstigede Konkurrence- og Beskæftigelsesforhold paa Grund af Importregulering eller andre offentlige Foranstaltninger, eller hvor andre Forhold har begrænset Konkurrencen, kan Nævnet, saafremt det skønner, at Virksomhedernes økonomiske Stilling af forannævnte Aarsager er en saadan, at de er i Stand til selv at bære Udgifterne efter Punkt 9, uden at dette medfører en Forøgelse af Omkostningerne, som nødvendiggør en Prisforhøjelse, der medfører en Nedgang i Produktion og Afsætning, bestemme, at Virksomhederne ikke erholder Refusion af udbetalt Godtgørelse og Forsørgertillæg. Er disse Betingelser kun delvis til Stede, kan Nævnet træffe Bestemmelse om delvis Refusion.

Hvor det skønnes, at en Indførelse af Holddrift i Forbindelse med Arbejdstidsnedsættelsen muliggør Gennemførelsen af en Prisnedsættelse (og dermed forøget Produktion i denne og i andre Virksomheder), og hvor denne Prisnedsættelse kun kan realiseres med i det væsentlige uforandret Arbejdsudgift, kan Nævnet bestemme, at der skal ydes hel eller delvis Refusion.

11. En Virksomhed, der arbejder under en af Nævnet godkendt eller fastsat Ordning, kan, naar Virksomheden overfor Nævnet har godtgjort, at et Laan til Ombygning af Lokaler, Anskaffelse af Maskiner, Redskaber eller lignende er nødvendigt for at antage flere Arbejdere, efter Indstilling af Nævnet faa saadant Laan i Erhvervenes Laanefond, saafremt dettes Bestyrelse skønner, at det iøvrigt er forsvarligt. Laanet kan, hvor Udvidelserne skønnes at være af blivende Betydning, højst andrage 2000 Kr. for hver Arbejder, der yderligere skaffes Plads til. Der kan, naar Nævnet finder, at Gennemførelsen af en Ordning for en Virksomhed vil medføre særlig betydende Tab, ydes Virksomheden et Bidrag fra Statskassen paa indtil 1 Kr. for hver 8 Arbejdstimer, som ved Ordningen bortfalder for de enkelte Arbejdere. Bidrag ydes kun, saafremt og i den Udstrækning, Virksomhederne godtgør, at Ydelsen er nødvendig til Dækning af de ved Ordningen foraarsagede Merudgifter. Hvor det drejer sig om særlige Omkostninger i en Overgangsperiode, fastsætter Nævnet Bidraget for et begrænset Tidsrum. Der bør dog formentlig fastsættes et Maksimumbeløb for disse Ydelser.

12. Sager angaaende Overtrædelser saavel af Lovens Bestemmelser som af de af Nævnet trufne Afgørelser indbringes af Nævnet for den faste Voldgiftsret, der tillige afgør Spørgsmaal

om Nævnets Kompetence. Paadømmelsen af disse Sager sker efter de for Rettens Virksomhed gældende Regler. Nævnets Afgørelser kan iøvrigt ikke indankes for højere Myndigheder.

I 3. Nævnet og Fagudvalgene kan antage lønnet Medhjælp. Udgifterne hertil samt til Nævnets Medlemmer (Stedfortrædere) og Fagudvalgenes Formænd afholdes af Staten. Socialministeren bemyndiges til at afholde de med Lovens Gennemførelse forbundne Udgifter.

14. Loven gælder for 1 Aar, regnet fra 1. April 1934.

15. Den for et Fagomraade i Henhold til nærværende Lovs Bestemmelser truffne Ordning med Hensyn til Nedsættelse af Arbejdstid m. m. kan af Nævnet helt eller delvis sættes ud af Kraft, naar Nævnet skønner det rimeligt. Arbejdstidsnedsættelsen bør normalt bringes til Ophør, naar Arbejdsløshedsprocenten indenfor det paagældende Omraade ikke overstiger den gennemsnitlige Arbejdsløshedsprocent paa den paagældende Aarstid i Aarene 1926—1929 med mindst 5.